№ 43 [illegible] פרייז 20 גראָשען. "CZENSTOCHOWER CAJTUNG"

Bibljoteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

ערשיינט יעדען פרייטאג.

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:
ערשטע אַלעע 6. — טעלעפאָן 201.

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

Piątek, dnia 23 października 1931. | ליכט-צינדען 4.13 | פרייטאג, פ׳ לך י״ב חשון תרצ״ב.

NAJSTARSZA w CZĘSTOCHOWIE
FARBIARNIA i CHEMICZNA PRALNIA ALEKSANDRA HEININGERA założona w r. 1860

poleca Szanownej Klijenteli swe usługi

Wykonuje:

Farbowanie przędzy wełnianej, bawełnianej, jutowej i jedwabnej oraz wszelkich materjałów w sztukach, GARDEROBY DAMSKIEJ, MĘSKIEJ i DZIECIĘCEJ, DYWANÓW, PORTJER, KORONEK i t. p.

Chemiczne czyszczenie i pranie wszelkiej garderoby, dywanów, kap, koronek, portjer, firanek i tkanin przy zastosowaniu najnowszych środków chemicznych nieszkodliwych dla najdelikatniejszych materji

Wieloletnia działalność mojej firmy daje gwarancję solidności wykonywania powierzonych mi robót i wobec ulepszonych systemów pracy szybkiej i starannej obsługi.

Z poważaniem
Aleksander Heininger.

Fabryka: Częstochowa, ul. Zaciszańska № 8, tel. 360
Sklep: ul. Panny Marji № 32

Sklepy: w Częstochowie, ul. Narutowicza № 20.
w Piotrkowie, ul. Piłsudskiego № 41

Ceny znacznie zniżone!

דאָס פוטער=געשעפט פון די פירמא

פיק און זשעלינסקי

טשענסטאָכאָוו, 1 אַלעע 3

פראָנט ערשטער שטאָק

איז פערזעהען צום קומענדען סעזאָן מיט א גרויסען אויסוואהל

פון אַלערליי פוטער=סחורות,

ווי פערשידענע פעל, בלאַמען, קעלנער, פעלצלעך אויך פערטיגע און בעשטעלטע דאַמען און הערען-פוטערס א. א. א.

ביליגע פרייזען! — — — — רעיעלע בעהאַנדלונג!

קומט און איבערצייגט אייך!

אכטונג: פראָנט ערשטער שטאָק.

די ביליגסטע קוועלע פון אַלערליי

שטרימפּ, סוויטערס, דאַמען און הערען = וועש און גאַלאַנטעריע=אַרטיקלען

אין דער ערשטקלאַסיגער פירמא

MAISON „HYGIENA"

רוג אַלעע און קאַשטשושקי וואס איז איבערגעטראַגען געוואָרען פון דער צווייטער אַלעע №29

אונזער דעוויז: גרויסער אומזאַץ—קליינער פערדינסט.

Biuro Techniczne „UNION"

Sp. z o. o.

Panny Marji 14 tel. 7-70

Stale na składzie świeże baterje anodowe.

Wszelkie artykuły techniczne i elektrotechniczne oraz radjoaparaty i radjosprzęt.

Niezawodne ładowanie akumulatorów radjowych i samochodowych.

Galanterja elektrotechniczna, grzejniki i żelazka elektryczne. Żarówki. Łożyska kulkowe.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואַלטונגס מיטגליד

ה׳ חיים פיטעל

צום טויט פון זיין פאָטער

נ״ע שלמה מאיר

אין זיין ווייטערדיגער ארבייט לטובת דעם יודישען האנדווערקער זאל ער א טרייסט געפונען.

די פערוו. פון האנדוו.-פערבאַנד
אבט. אין טשענסטאָכאָוו.

די ערשטע אין פוילען

מעכאַניש = כעמישע וועשעריי און פאַרבעריי = אנשטאַלטען

„KRYSZTAŁ"

נעמט אן אלערליי דאמען, מענער און קינדער-גארדעראָבען, צו פארבען און מעכאַניש-כעמישע ריינינגונג, ווי אויך פוטער-פעלצען, דיוואנען, גארדינען, קאַפּען, אלערליי זיידענצייג, זשארזשעטען א. אנד.

אלץ ווערט אויסגעפערטיגט סאָליד, פעדאנטיש און פונקטליך, צו זעהר ביליגע פרייזען.

מיר נעמען אויך אָן אַלערליי שטייפע וועש צו וואשען און פלעטען.

פאר א קאָלנער מיט דאָפּעלטען גלאַנץ **18 גר. — א אויבערהעמד שטייף 80 גר.**

מיר פערזיכערן דעם ג. פובליקום א פונקטליכע און גענויע אויספיהרונג פון די אויפטראַגען און עמפפעהלען זיך מיט אכטונג

מעכאַניש=כעמישע וועשעריי און פארבעריי
„KRYSZTAŁ" Częstochowa Ogrodowa 15.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואַלטונגס-מיטגליד **ה׳ חיים פיטעל** צום טויט פון זיין פ א ט ע ר

נ״ע שלמה מאיר

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

Kierowniczka i Opieka Szkolna
szkoły powszechnej № 13
w Częstochowie.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער **פאמיליע פייגלאָוויטש** און בעזונדער דער פ ר ו י א ו ן ק י נ ד ע ר צוליעב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זייער מאַן און פאָטער

נ״ע יונתן

זאל איהם די ערד גרינג זיין.

נחום וויינבוים און פרוי.

PRACOWNIA TRYKOTAŻY

Z. GLIKSMAN

Częstochowa, Ogrodowa 13.

פיהרט אויס אַלערליי בעשטעלונגען און בעזיצט אויפס לאַגער:

ריינע וואָל

סוועטערס, מענער-און דאַמען-פולאָווערן, רייטוזען, קינדער-אַנצוגער, רעפאַרמעס, אא״וו.

מעסיגע פרייזען.

מיט גרויס צער זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער אונפערגעסליכער מוטער און שוויגערמוטער

נ״ע מרים חיה אשת ר׳ נחמיה ז״ל **פישמאַן**

די לויה איז פארגעקומען דינסטאג ט׳ מרחשון תרצ״ב (20 פאזדזיערניק 1931).

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אונזער אינניגסטען דאנק די אלע, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין דער לויה און אָבגעגעבען דעם לעצטען כבוד

די אין טיעפסטן טרויער פערבליבענע

זוהן, טאָכטער, שנירען, איידעס, אייניקלעך און פאַמיליע.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער

פאַמיליע פייגלאָוויטש

צום פריהצייטיגען טויט פון

נ״ע יונתן

המקום ינחם אותם בתוך שאר אצ״ויר.

Częstoch. Skład Metali
i Art. Budowlanych.

מיט טיעפען צער און וועהטאג זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער טייערען אונפערגעסליכען

נ״ע יונתן (יולעק) פייגלאָוויטש

די לויה איז פארגעקומען מאנטאג, דעם 19 אָקטאָבער 1931 (ח׳ מרחשון תרצ״ב).

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אונזער אינניגסטען דאנק די אלע, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין אָבגעבען דעם לעצטען כבוד דעם נפטר. בעזונדער דאנקען מיר די געברידער שייקאָוויטש פאר זייער מיהפולער ארבייט ביים צוגרייטען די לויה. די אין טיעפען טרויער פערבליבענע

פרוי, קינדער, מוטער, שוועסטער, ברידער און פאַמיליע.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער

פאַמיליע פייגלאָוויטש

צום פריהצייטיגען טויט פון זייער מאַן, ברודער און זוהן

נ״ע יונתן פייגלאָוויטש

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

געברידער שייקאָוויטש און פאַמיליעס.

„זייער חוב".

אין אונזער ארטיקעל „זייער חוב" („טשענסט. צייטונג" נום. (40) וועלכער איז געווען „געווענדעט צו די ניי-געוועהלטע פרנסים", האבען מיר אנגעוויזען אויף דער פליכט וואס ליעגט אויפ'ן נייעם קהלה-ראט אנצוהויבען א נישט-אפיציעלע טעטיגקייט אויפ'ן געביעט פון קהלה-וועזען, און נישט ווארטען ביז דאס פרעזידיום פון דער פערוואלטונג וועט דורך דער אויפזיכטס-מאכט בעשטעטיגט ווערען.

מיר האבען אנגעוויזען אויף דער קאטאסטראפאלער לאגע אין וועלכער עס געפונט זיך די גאנצע קהלה-ווירטשאפט אויף אלע געביטען, אזוי אז מיט יעדען טאג וואס געהט אוועק ווערט דער מצב אלס ערגער און טראגישער, און דאריבער טאר דער אפיציעל בעשטעטיגטער קהלה-ראט וועלכער איז „דער איינציגער העכסטער אנשטאלט וואס שטעהט אין דער שפיץ פון דער היגער יודישער בעפעלקערונג, נישט ווארטען ביז אלעס וועט אונטערגעהן", נאר ער „מוז באלד אונטערנעמען א געוויסע טעטיגקייט אבצוראטעווען דאס שארות הפליטה".

און מיר מוזען מיט צופרידענהייט קאנסטאטירען אז אונזער ווענדונג האט געפונען דעם געהעריגען אבקלאנג.

די ציוניסטישע פראקציע אין דער קהלה, האט זיך טאקי געווענדעט צום פרעזוס פון קהלה-ראט, אז ער זאל צונויפרופען א קאנפערענץ (דאס הייסט א נישט-אפיציעלע זיצונג) פון די נייע פרנסים אום צו בעטראכטען דעם מצב פון דער היגער קהלה, און אנצונעמען געוויסע שריט בנוגע דער צווייפעלהאפטער, בין-השמשות לאגע, וואס ברענגט דער קהלה א אונגעהויערען שאדען.

מיר זענען' דא בשום אופן נישט אויסען זיך צו צושרייבען די איניציאטיוו פון דעם, מעגליך, אז די ציוניסטישע פראקציע האט דאס געטהון פון אייגענער איניציאטיוו, אבער ווי עס זאל נישט זיין איז זעהר וויכטיג דאס וואס דער ראט איז זיך צונויפגעקומען אויף דער דאזיגער (זאל זיין) קאנפערענץ, און אנגעהויבען זיך צו פעראינטערעסירען מיט'ן מצב פון דער קהלה.

עס איז אבער געווען נישט ריכטיג און נישט אויסגעהאלטען דאס וואס נישט אלע פרנסים פון אלע פראקציעס זענען געקומען, מיר ווייסען נישט צו דעם קיין פערטיידיגונג, און ,מעגליך איז דאס געווען די סיבה וואס די דאזיגע זיצונג וועלכע האט לויט אונזער מיינונג געדארפט זיין זעהר וויכטיג, איז אויסגעפאלען צו בלאס, און לויט ווי מען גיט אונז איבער זענען זאגאר די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער פראקציע זעלבסט אויך נישט געווען אנוועזענד, אויסער זייער פארזיצער ד"ר בראם וועלכער איז אויך געקומען נאך א גרויסער פערשפעטיגונג, ווען די פערזאמעלטע האבען זיך שוין געוואלט צוגעהן.

מיר קענען נישט אריבערגעהן גלייכגילטיג צו דעם וואס דער דאזיגער ערשטער צוזאמענקום פון די נייע פרנסים האט נישט געטראגען דעם כאראקטער וועלכען מיר האבען זיך פארגעשטעלט.

מיר האבען גערעכענט, און מיט רעכט, אז די פרנסים, די יעניגע וועלכע האבען אויף זיך גענומען די גרויסע און וויכטיגע אויפגאבע צו שיצען און אבהיטען די ווירטשאפט פון דער היגער קהלה, וועלען ארויסזאגען זייער אינערליכע פערביטערונג אויף דעם טרויעריגען מצב אין וועלכען די דאזיגע ווירטשאפט געפונט זיך, אז עס וועט זיך הערען א שטארק און מעכטיג ווארט, א געמיינזאמער רוף פון אונזערע פארשטעהער, וועלכער זאל דיענען אלס פראטעסט געגען דעם אוועקשטעלען די קהלה אין אזא אונקלארער און נארמאלער לאגע, וועלכע דויערט שוין אזא לאנגע צייט, און ברענגט דער קהלה א אונגעהויערען שאדען.

מיר האבען זיך נישט געקענט פארשטעלען אז זאגאר איינער פון די פרנסים זאל וואגען צו בלייבען זיצען אין דער היים אין אזא ערנסטען מאמענט, ווייל מיר האבען געגלויבט, אז יעדער וועט פיהלען אויף זיך די פליכט און דאס אחריות וואס ער טראגט שוין אויף זיך לגבי די וועהלער, ווארום דאס וואס דער קהלה-פרעזוס איז נאך אפיציעל נישט בעשטעטיגט, קען בשום אופן נישט זיין קיין מאטיוו פאר די פרנסים צו זיצען מיט א רוהיג געוויסען און צו זעהען ווי די קהלה מיט איהרע אינסטיטוציעס געהט מטה מטה— ווי די ארימע יודישע בעפעלקערונג שטעהט פאר א ווינטער פון הונגער, קעלט און נויט, ווי אזוי די וויכטיגסטע קהלה-הכנסות ווי למשל די שחיטה און אנדערע זענען געבליבען אהן שום קאנטראל א. אז. וו.

אמת, עס איז אנגענומען געווארען, אויף דער דאזיגער זיצונג, א בעשלוס זיך צו ווענדען מיט א געמיינזאמען מעמאריאל צו דער אויפזיכטס - מאכט, אז זי זאל צואיילען דאס לעזען די פרעזוס-פראגע און ס'איז צו דעם צוועק געשאפען געווארען א קאמיסיע וועלכע האט דאס אויסצופיהרען, אבער דאס דארף בשום אופן נישט אבהאלטען די ארבייט, מיט דעם טאר מען זיך נישט בעניגען לאזען, ווייל אין בעסטען פאל ווען דער מעמאריאל זאל גענומען ווערען אין אכט קען דאס אויך נאך דויערען א געוויסע צייט, און דא איז יעדער טאג טייער, זעהר טייער.

מיר ווידערהאלען דעריבער אונזער אפעל צום געוויסען פון אונזערע ניי-געוועהלטע פרנסים פון אלע ריכטונגען, אז זיי זאלען זיך צונויפקומען אויף א קאנפערענץ, וועלכע זאל גענוי און אלזייטיג בעטראכטען דעם מצב פון דער קהלה צו אלע געביעטען, און אננעמען אזא ארט „גיכע הילף" דורכ'ן שאפען די געהעריגע קאמיסיעס וואס זאלען צווישען זיך פערטיילען די ארבייט, יעדער זאל שטעהן אויף דער וואך, יעדער זאל זיך בעמיהען אבצוראטעווען וואס עס וועט זיך נאר לאזען, ביז די קהלה וועט האבען די מעגליכקייט אנצוהויבען אפיציעל איהר נארמאלע פלאנמעסיגע און פרוכטבארע ארבייט.

זיי מוזען דאס טהון, ווייל דאס איז זייער חוב.

י. פ.

פון דער וואך.

— דער קאנפליקט צווישען יאפאן און כינא דויערט אלס ווייטער, צוליעב'ן אריינמישען זיך פון אמעריקא האט שוין געהאלטען אז יאפאן זאל ארויסטרעטען פון פעלקער-בונד. לעצטענס ווערט מיטגעטיילט אז די אינטערווענץ פון אמעריקא האט פארט געווירקט אז יאפאן זאל ענדערן איהר אפאזיציאנעלע שטעלונג און זאל זיך אין געוויסערמאסען אונטערווארפען די בעשלוסען פון פעלקער-בונד.

— אויף די לעצטע סיים-זיצונג איז געקומען צו א שארפען קאמף פון דער אפאזיציע ארום דעם פראיעקט פון ב. ב. צו ענדערן דעם סיים-רעגולאמין, דורך וואס עס וועט נאכמעהר בעגרעניצט ווערען די פרייהייט פון דער אפאזיציע, דער קאמף האט אנגענומען א זעהר שארפען כאראקטער, די אפאזיציע האט געדראהט מיט'ן ארויסטרעטען פון סיים, און נישט דערלאזט צום ווארט דעם וויצע-מארשאלעק צאר' דורכ'ן מאכען פערשידענע אבסטרוקציעס, דער מארשאלעק האט אויסגעשלאסען 2 לינקע דעפוטאטען, און געהייסען ארויספיהרען דורך דער „מארשאלעק - וואך" דעם פ.פ.ס'ישען דעפוטאט וועלכער דאס האט אבער נישט געלונגען, ערשט ווען דער מארשאלעק האט געשלאסען די זיצונג האט דער דעפוטאט אליין פערלאזט דעם זאל.

— אין אמעריקא איז געשטארבען אין עלטער פון 88 יאהר דער וועלט-בעריהמטער געניאלסטער ערפינדער פון לעצטען יאהר-הונדערט עדיסאן.

— די נייע פעראָרדנונג וועגען די פינאנסען פון די יודישע קהלות, בעגרעניצט אין א גרויסער מאס די קאמפעטענץ פון די קהלות בנוגע די הכנסות וואס די קהלה קען איינמאנען פון דער יודישער בעפעלקערונג און נאכמעהר בנוגע די אויסגאבען, וועלכע קענען געמאכט ווערען נאר אויף רעליגיעזע צוועקען, אבער נישט אויף קולטור צוועקען אדער סאציאל-ווירטשאפטליכע אויסגאבען.

— אין ווארשע איז געשטארבען אין עלטער פון 56 יאהר דער בעקאנטער זשורנאליסט שלמה ביבער, וועלכער האט א לאנגע צייט מיטגעארבייט אין דער ווארשאווער יודישער פרעסע.

— די אראבישע עקזעקוטיווע אין ירושלים האט זיך געווענדעט צו אלע מאכמעדאנישע קעניגען, פירשטען און עמירען פון אלע זייערע לענדער אז זיי זאלען קומען קיין ירושלים אין מאנאט דעצעמבער אויף א קאנפערענץ וועגען די פראגען פון נאהנטען מזרח בכלל און ארץ-ישראל בפרט.

— די סאנאציע צייטונגען לייקענען קאטעגאריש אב דעם קלאנג וואס האט זיך פערשפרייט אין דער פרעסע אז דער „בריסקער פראצעס" זאל איבערטראגען ווערען קיין ווילנא.

— אין די רעגירונגס-קרייזען ווערט בעטראכט דער פראיעקט וועגען א פרינציפיעלער רעארגאניזאציע פון דער פאליציי וועלכע זאל אבשאפען די פאליציי קאמענדעס, און איינפיהרען א גאנץ נייע ארדנונג, דער דאזיגער פראיעקט ווערט פארגעשלאגען צוליעב ריינע בודזשעט טעמים.

— די יודישע סיים-קאלא האט אריינגעטראגען א אינטערפעלאציע וועגען דעם וואס אין די פארמולארען וואס זענען צוגעגרייט געווארען צו דער פארשטעהענדער פאלקס - צעהלונג אין פוילען, איז אדורכגעלאזט געווארען די פראגע וועגען נאציאנאליטעט, צוליעב וואס די יודען וועלען נישט האבען קיין מעגליכקייט צו בעקענען זיך קלאר און דייטליך אז זיי געהערען צו דער יודישער נאציאנאליטעט.

— אין די ציוניסטישע קרייזען הערשט א שטארקע אויפלעבונג און עס ווערען שוין געמאכט די נויטיגע פארברייטונגען צו דעם 10-טען ציוניסטישען צוזאמענפאהר וואס קומט פאר אין עטליכע וואכען ארום אין ביאליסטאק, וועלכער זאל האבען דעם צוועק פון קאנסאלידירען דעם פוילישען ציוניזם.

ווי אזוי א קאלעיאזש האט זיך בעפרייט פון זיינע רעוומאטישע שמערצען.

ער האט נישט געקאנט בעגרייפען פארוואס דער צווייטער פוס בלייבט צוריק ביים ארויפשפרינגען אויף די טרעפען פון דעם וואגאן. פלוצלונג פיהלט ער א אייגענארטיגע שטייפקייט אין די געלענקען און קזשיזש. דאס זענען די ערשטע סימפטאמען פון רעוומאטיזם. „איך האב פשוט נישט געקאנט פערשטעהן", שרייבט אונז ה' א. בוק, סיעמיאנאוויצע, מאטעיקי 14, „פון וואנען עס קומט מיט איינמאל דאס שטייפקייט אין קזשיזש און די קניה. איך האב געוואלט ווי תמיד ארויפשפרינגען אויף דעם אבפאהרענדיגען צוג און האב מיך געמוזט גוט אנשטרענגען בכדי ריכטיג צו שטעהן אויף דעם טרעפעל. אין אנהויב האב איך געמיינט אז דאס איז בלויז א איבעראנשטרענגונג פון די מוסקולען. אבער דורך איינרייבונגען און אנדערע היילמיטלען, וועלכע איך האב געפרובט איז מיר נישט בעסער געווארען. להיפך! בפרט ביי א קאלט און נאס וועטער זענען די שמערצען געווען אונערטרעגליך, דאמאלס איז פאר מיר געוועזען א קוואל צו דער ארבייט צו געהן. א סך יאהרען האב איך מיך ארומגעשלעפט מיט די שמערצען ביז איך האב איינמאל געהערט וועגען טאגאל. נאכדעם ווי איך האב פערשידענע מיטלען אהן ערפאלג אויסגעפרובט, האב איך זיך מיט אונצוטרוי אויך צו דעם מיטעל בעצויגען. אבער גאט זיי דאנק, עס טהוט מיר נישט באנג וואס איך האב אויך דאס מיטעל אויסגעפרובט. איך האב תיכף געמערקט אז די טאבלעטען האבען א גוטע ווירקונג. די שמערצען האבען באלד נאכגעלאזט און לאנגזאם אבער זיכער זענען די שמערצען פערשוואונדען. טאגאל האט מיך ווידער געזונד געמאכט"! עהנליכע ערפאהרונגען האבען געמאכט טויזענדער מענשען, וועלכע האבען בענוצט טאגאל ביי רעוומאטיזם, פאדאגרע, רייסען אין די געלענקען, ברעכען אין קזשיזש, נערווען און קאפשמערצען, גריפע, פערקיהלונגען און עהנליכע קראנקהייטען, אפילו ביי לאנגיעהריגע ליידען, ווען אנדערע מיטלען האבען נישט געווירקט, האט מען מיט טאגאל עררייכט איבערראשענדע ערפאלגען, ווייל עס איז עוקר מן השורש די קראנקהייט, אונשעדליך פאר הארץ, מאגען און אנדערע ארגאנען. אויב מעהר ווי 6000 דאקטוירים פערשרייבען טאגאל, טא קענט איהר זיכער דאס מיטעל קויפען. צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

(26

די פערפאלגטע.

ראמאן פון יודישען לעבען אין איטאליע, אין 19-טען יאהר-הונדערט.

פריי פון העבראאיש דורך י. געלזאהן.

(פארטזעצונג)

דערזעהענדיג עקיבא'ן האט ראזא אין ערשטען מאמענט זיך דערשראקען, אבער באלד האט זי זיך אריענטירט אז דאס איז זיין מערדערישע ארבייט און זי האט אויף איהם געקוקט מיט עקעל און פעראכטונג.

דער אויסוואורף האט זיך אבער פון איהרע בליקען נישט דערשראקען, א מאמענט איז ער געשטאנען ביי דער טיער, אבער באלד האט ער זיך געמאכט קוראזש, און צוגעהענדיג נעהנטער צו ראזא'ן האט ער געזאגט גאנץ בעשיידען:

איך האב זיך אין מיילאנד דערוואוסט אז פערפלוכטע מענשען האבען אייך געפאנגען און פערפיהרט, האב איך אנגעווענדען אלע מעגליכע מיטלען אייך צו ראטעווען, און ענדליך קען איך אייך בעפרייען פון אייער געפענגניש, אבער דאס איז בעלאנגען אויב איהר וועט נאר וועלען.

נישט וויסענדיג וואו זי געפונט זיך, האט אבער ראזא פערשטאנען אז דער מענש האלט זי פעסט אין זיינע נעגעל, און ס'איז אפשר גלייכער מיט איהם צו רעדען אין גוטען, זי האט דעריבער צו איהם געזאגט:

אויב איהר זענט געווען אזוי גרויסמוטיג און געוואלט מיך אבהיטען פון אומגליק, בעווייזט אייער מענשליכקייט און פיהרט מיך אב צוריק צו מיינע עלטערן, איך וועל אייך דאס מיין גאנץ לעבען נישט פערגעסען.

געוויס, געוויס, איז דאס דער ציעל פון מיין קומען אהער, אייך אבצוהיטען — האט עקיבא געזאגט — אבער איך האב אייך שוין ערקלערט אז דאס איז געוואנדען אין אייך זעלבסט.

איך פערשטעה נישט מיין הער, וואס איהר מיינט מיט דעם.

אויב איהר פערשטעהט נישט, אדער איהר מאכט אייך נישט פערשטעהן מוז איך אייך ערקלערען אז איך האב אייך ליעב, און נאר פאר אייער געגענליבע קענט איהר געווינען אייער פרייהייט.

ראזא האט עטליכע מינוטען געשוויגען, זי האט זיך נישט געקענט בעשליסען וואס איהם צו ענטפערען, איהרע אויגען זענען פול געווארען מיט טרעהרען, און מיט א געבויגענעם קאפ איז זי געשטאנען אונבעוועגליך.

איך זעה אז איהר זענט זעהר אויפגערעגט — האט עקיבא געזאגט — איך וועל אייך דעריבער לאזען זיך מישב זיין, איך געה איצט אוועק, און וועל שפעטער קומען נאך אייער ענטפער, אבער איהר מוזט וויסען אז נאר דאס בעשליסען זיך צו ווערען מיין פרוי קען אייך בעפרייען, זאנסט וועט איהר מעהר די ליכטשיין פאר אייערע אויגען נישט זעהן.

עקיבא האט פערלאזט דאס צימער, צושליסענדיג די טיער הינטער זיך, און ראזא איז געבליבען נידערשלאגען, ערשט איצט האט זי געזעהען אז זי געפונט זיך אין א דאך-שטיבעל מיט א קליין פערקראטצעוועט פענסטעריל, דורך וועלכען עס זעהט זיך בלויז די גרויסע מויער פון קעגענאיבער.

וואס אמאל האט ראזא בעסער פערשטאנען איהר לאגע, זי האט געוואוסט אז דער מענש איז א געפעהרליכער שופט, וואס איז פעהיג אויף דעם שרעקליכסטען, זי האט פערשטאנען אז מיט בייזען וועט זי גארנישט מאכען, און אזוי לאנג ווי ער ריהרט זיך נישט צו צו איהר אונשולד, זאל זי אלס פרובירען אין גוטען, זאל זי איהם צוזאגען, אפשר וועט ער זיך בעניגען לאזען מיט איהר צוזאג, זאל זי נאר זיין פריי, און דאן...

ווען עקיבא איז שפעטער אריינגעקומען צו איהר נאך ענטפער, האט זיך ראזא בעמיהט צו זיין וואס רוהיגער, דער שלויער עקיבא האט דאס דערקענט אין איהר פנים, און ער האט געזאגט:

איך גלויב, טייערע, אז דו האסט זיך די זאך שוין איבערלעגט, און איך וועל בעקומען א פאר מיר גינסטיגען ענטפער.

אבער אום גאטעס ווילען — האט ראזא געזאגט — איהר פערשטעהט דאך גוט אז אזעלכע זאכען קען מען אין קיין מינוט נישט בעשליסען, איך בין אזוי איבערראשט, און גלייכצייטיג נידערשלאגען, איהר מוזט מיך קודם-כל בעפרייען, און דאן זאג איך אייך צו אז איהר וועט אייער ציעל אין גוטען גיכער און שנעלער עררייכען.

דער שלויער פוקס, האט פערשטאנען איהרע געדאנקען, ער האט געזעהען אז דאס דאזיגע מיידעל מיינט צו זיין קלוגער פון איהם, פון דעם אדורכגעטריבענעם יונג, דאס האט איהם פשוט פערדראסען, עס האט זיך אין איהם דערוועקט דער אונמענש, ער האט אויך פערשטאנען אז דאס גלאט שפילען זיך אין ווערטער וועט איהם צו זיין ציעל נישט פיהרען, ער האט זיך דעריבער געדרעהט איבער'ן קליינעם און ענגען צימער, שטארק פערטראכט, און ענדליך האט ער זיך אבגעשטעלט קענטיג אז ער האט אנגענומען א פעסטען בעשלוס און צוגעהענדיג נעהנטער צו ראזא'ן וועלכע האט זיך דאס מאל פון איהם נישט אבגערוקט, האט ער צו איהר שטרענג געזאגט:

פריילין ראזא! איהר זעהט דאכט זיך אז איך רעד צו אייך עהרליך און אויפריכטיג, אט זענט איהר אין מיין האנד, קיינער אין דער וועלט קען מיר איצט נישט שטערען מיט אייך צו טהון וואס איך וויל, אויב איך וואלט געהאט שלעכטע כונות, און אויסען געווען נאר אייער קערפער, אבער איך האב אייך ליעב ערנסט און איך וויל אייך נישט וועה טהון, איך וויל אז איהר זאלט ווערען מיין געזעצליכע פרוי, און איהר ווילט זיין קליגער פון מיר, איהר ווילט מיך אבנארען, דאס וועט זיך אייך נישט איינגעבען.

ראזא האט נישט געענטפערט, און עקיבא האט ווייטער געזאגט:

איך וויל קיין קינדערשפיעל נישט מאכען, איידער איך האב זיך דעצידירט צו דעם דאזיגען שריט האב איך מיט זיך פיעל געארבייט, און יעצט זאג איך אפען און קלאר, אז אויב איהר ווילט נאר אמאל פריי ווערען מוזט איהר נאך היינט מיט מיר שטעלען א חופה דא וואו מיר זענען.

ראזא איז בלאס געווארען, הערענדיג די דאזיגע קלארע און שטרענגע ווערטער, זי האט איינגעזעהען, אז מיט אבשלעפען וועט זי גארנישט מאכען, און זי האט בעשלאסען איבערצוגעהן אין קאמף. זי האט זיך אויסגעגלייכט און שטאלץ געזאגט:

אויב איהר רעדט צו מיר קלאר און דייטליך מוז איך אייך אויך קלאר און דייטליך זאגען, אז דאס וועט קיינמאל נישט געשעהן, אזוי לאנג ווי איך וועל לעבען וועל איך נישט ווערען די פרוי פון אזא אויסוואורף ווי איהר.

איז דאס אייער לעצטער בעשלוס?

מיין לעצטער און פעסטער בעשלוס.

אין די קאנסעקווענצען פון אייער עקשנות וועט איהר טראגען?

איך וועל אלץ איבערטראגען.

אבער דאס וועט זיין שרעקליך און גרויזאם.

איך בין אויף אלעם גרייט.

נישט רעדענדיג מעהר קיין ווארט איז עקיבא ארויס פון צימער.

אין אווענד זענען אריינגעקומען אין צימער צוויי מענשען מיט מאסקעס אויף די פנימ'ער וועלכע האבען ראזא פעסט גענומען, אריינגעזעצט אין א פערמאכטע קארעטע און מיט איהר שנעל אוועקגעפאהרען.

(פארטז. קומט).

אילוזיעס.

דער סיים האט אנגעהויבען זיין ארבייט נישט מיט קיין ענטלאסטונג פונ'ם ווירטשאפטליכען לעבען, פערקעהרט, מיט גרעסערע בעלאסטונגען. ווען מען קוקט זיך צו צום סדר-חיום פון די סיים-בעראטונגען, זעהט מען, אז ער ווערט על-פי-רוב אויסגעפילט מיט נייע שטייער-פראיעקטען. די נאהנטסטע טעטיגקייט פון סיים וועט אויך ארומנעמען א טוץ נייע שטייערען, פון וועלכע די רעגירונג האפט ארויסצובעקומען פון דער בעפעלקערונג אנ'ערך 170 מיליאן זל.

מען האט זיך איינגערעדט, אז די רעגירונג וועט פערשטעהן דעם היינטיגען מצב פון דער בעפעלקערונג אין לאנד און וועט געהן אויפ'ן וועג פון שטייער-רעדוקציעס, און אזוי ארום וועט זי העלפען איבערצוקומען דעם שווערען ווינטער פאר וועלכען יעדער ציטערט, אז ער וועט ברענגען גרויסע ווירטשאפטליכע אויפטרייסלונגען.

דערווייל זעהען מיר אז אנשטאט רעדוקציע קומען העכערונגען פון שטייערן און פערגרעסערונגען פון פערשידענע אבצאהלונגען.

פון 15 ד. ח. קאסטען שוין טייערער פאסט-קארטלעך און בריעף. דער לאקאטארען-שטייער ווערט געהעכערט מיט 40 פראצ. די בעלי-בתים וועלען צאהלען מעהר שטייערן פון זייערע הייזער, עלעקטריש ליכט וויל די רעגירונג בעשטייערן, אויף הייוען, ביער, מעד און אפילו ראזשינקע-וויין לעגט מען ארויף א נייעם שטייער.

דעם הכנסה - שטייער פערגרעסערט מען, די רעגירונג טענה'ט, אז זי מוז דאס צוליעב'ן קריזיס, פונקט ווי דער קריזיס וואלט ארומגענומען בלויז די מלוכה-הכנסות און גארנישט די הכנסות פון די בירגער.

די רעגירונג מיינט, אז ווען זי וועט פיהרען א דאפעלטע בוכהאלטעריע, זי וועט קודם-כל קלערען וועגען איהר בודזשעט און זיך נישט רעכענען מיט די פריוואט-בודזשעטען פון יעדען יחיד וועט זי דערהאלטען דאס גלייכגעוויכט פון בודזשעט, זי האט א טעות, מען וויל נאך אלץ נישט וויסען ביי אונז, אז אהן א גלייכגעוויכט אין דער פריוואט-ווירטשאפט וועט קיינמאל נישט קומען צו א גלייכגעוויכט אין דער מלוכה-ווירטשאפט.

מען וויל אונז טרייסטען, אז מען פיהרט איין די נייע שטייערן דערפאר, ווייל מען וויל געבען הנחות אין אבראטאווע-שטייער. מיר לייקענען נישט, אז אין קומענדיגען יאהר וועט מען געבען הנחות אין אבראטאווי-שטייער אויף א ערך 40 מיליאן זלאטעס, אבער מיט איין האנד גיט מען און מיט 4 הענד נעמט מען צוריק, מען גיט הנחות 40 מיליאן און מען וויל נעמען 170 מיליאן.

די רעגירונג איז זיך טועה, ווען זי מיינט, אז זי וועט זיין בכח ארויסצובעקומען א גרויסען טייל פון די נייע שטייערען. צו שטארק אויסגעשעפט איז די בעפעלקערונג אין לאנד, אז זי זאל זיין בכח נישט נאר צאהלען די נייע שטייערען, נאר אפילו צו בעצאהלען א טייל פון די אלטע פערלעגענע שטייערן.

אינטערעסאנט איז נאר, אז די אלע נייע שטייערן לייגט מען ארויף אויסשליסליך כמעט אויף דער שטאדטישער בעפעלקערונג, בנוגע וועלכער מען איז מודה, אז זי איז צזוי אויך צו שטארק בעלאסטעט מיט שטייערען. ווען מען לייענט די ארטיקלען וואס איינפלוסרייכע בעאמטע פון פינאנץ-מיניסטעריום שרייבען. ווען מען דערמאנט זיך אין רעפעראט, וועלכען דער היינטיגער וויצע-פינאנץ-מיניסטער זאוואדזקי האט געהאלטען מיט א יאהר צוריק אין לעמבערג וועגען דער נויטווענדיגקייט צו ענדערן דעם יעצטיגען שטייער-סיסטעם, וואס רואינירט דעם האנדעל און די בעלי-מלאכות, און מען פערגלייכט די דאזיגע רעדע מיט דער רעדע, וועלכע דער זעלבער מענש האט געהאלטען איצט אלס וויצע-פינאנץ-מיניסטער אין סיים, מוז מען זאגען, אז די מעשים פון וויצע-פינאנץ-מיניסטער זאוואדזקי שטעהען אין א געוואלדיגער סתירה צו זיין טעאריע.

מיר האבען זיך קיינמאל נישט געמאכט קיין אילוזיעס, אז מען נעמט ביי אונז ערנסט די פראגע פון ענדערן דעם שטייער-סיסטעם, וואס האט אינגאנצען רואינירט. מיר מוזען אבער מודה זיין, אז אזא געוואלדיגע ענטטוישונג האבען מיר נישט ערווארט.

אין אילוזיעס לעבען אבער די פיסקאליסטען אין פוילען, וועלכע פערלאנגענדיג נייע שטייערן. גלויבען זיי טאקי, אז זיי וועלען די סכומים פון די דאזיגע שטייערן קאנען ארויסבעקומען.

ווען מען זאל מיט אילוזיעס קענען דעקען א בודזשעט, אויספילען די דעפיציטען, וואלטען מיר געהאט דעם גרעסטען גלייכגעוויכט.

דער בילאנס פון די אלע שטייערן, וועלכע די סיים-מעהרהייט וועט בעשליסען, וועט נישט מעהר זיין, ווי אילוזיעס. פאר דעם פינאנץ-מיניסטעריום זענען אילוזיעס צו ווייניג, ווען מען וויל האבען א גלייכגעוויכט אין בודזשעט.

דעפ. דר. ראטענשטרייך.

געזעלשאפטליכע אויפזיכט.

עס איז ווערט צו בעגריסען די איניציאטיוו פון די עלטערן קאמיטעטען ביי די יודישע שולען, וואס זענען צוגעטרעטען צו טהון עפיס פאר'ן שול-קינד.

אין דער ערשטער רייהע וויל איך רעדען וועגען שול-היגיענע.

קיין איין געביעט פון דער אלגעמיינער היגיענע איז נישט געבליבען אזוי הינטערשטעליג ווי די שול - היגיענע, די טעטיגקייט אויף דעם געביעט איז געבליבען אינ'ם זעלבען מצב ווי אין די פאר-מלחמה-יאהרען.

שול-היגיענע – אין מאדערנעם בעגריף – הייסט ארומנעמען דעם גאנצען קאמפלעקס פראגען, וואס איז פערבינדען מיט די לעבענסבעדינגונגען פונ'ם צוקונפטיגען בירגער באלד ביים אנהויב פון זיין שול-לעהרע, אלזא פון 6–7-טען לעבענס-יאהר ביז זיין פול-יעהריגקייט.

בכדי די שול - היגיענע-טעטיגקייט זאל ברענגען דעם געהעריגען נוצען גענוגט נישט די ארבייט פונ'ם שול-דאקטאר, אפילו ביי דער מיטהילף פון ערציהונגס - אפאראט (לעהרערשאפט). צו דער ארבייט מוז אריינגעצויגען ווערען די גאנצע געזעלשאפט, דאביי מוז די ארבייט פלאנמעסיג און פראגראמאטיש רעארגאניזירט ווערען, אונטער דער אויפזיכט פונ'ם שול-דאקטאר, וועמען ס'מוז צוגעטיילט ווערען די דאמינירענדע ראלע.

דאס שאפען דעם קאמיטעט טאר אויף קיין פאל נישט טראגען קיין ריין פילאנטראפיש-שנארערישען כאראקטער. דער אמאליגער בעגריף „וואלטעטיגע הילף", וועלכע האט זיך געשפיצט נור אויף נדבות פון פערמעגליכע יחידים, מוז ווערען פערטרעטען דורך „זעלבסט-הילף", וואס ווארפט ארויף אויפ'ן כלל דעם חוב פון געגענזייטיגער הילף, וועלכע ווערט געגעבען די וואס נויטיגען זיך אין איהר, אדער וואס זענען נישט אומשטאנד צו פערזיכערען זיך זעלבסט זייערע לעבענס - מעגליכקייטען.

שול-היגיענע מוז ווערען א טייל פון דעם גאנצען הילפס - פלאן פאר'ן שול-קינד.

די געזעלשאפטליכע שוץ איז געווארען אין דער לעצטער צייט איינע פון די וויכטיגסטע מלוכה-פראבלעמען, און דעריבער בעמיהען זיך די געזעלשאפטליכע טוער אריבערצוווארפען די דאגות אויף דער מלוכה אדער זעלבסט-פערוואלטונגען.

ליידער איז שווער צו פאדערן פון די יונגע מלוכות וואס זענען ענטשטאנען אין די לעצטע יאהרען, אז זיי זאלען תיכף איבערנעמען די אלע אינסטיטוציעס וואס פערנעהמען זיך מיט די קולטורעלע און סאציאלע הצטרכות'ן פון דער ארימער בעפעלקערונג און שאפען נייע, נאך נישט עקזיסטירענדע אבער נויטווענדיגע. איבריגענס האבען אפילו די אלטע איינגעפונדעוועטע מלוכות נאך נישט בעוויזען ארומצונעהמען אלעס. און דעריבער מוז אויך די פריוואטע איניציאטיוו, די געזעלשאפט גופא, מיטארבייטען און דערגענצען. די ארבייט דארף געפיהרט ווערען אין ברייטען פערנעהם, ארויסגעהענדיג פון שטאנדפונקט, אז:

1) דאס קינד איז נישט קיין בעטלער, וואס בעט א נדבה, נור איז צייטווייליג אנ'אונבעהאלפען וועזען, וועלכעס נויטיגט זיך אין אויפזיכט און ערציהונג.

2) יעדעס קינד דארף טראקטירט ווערען אינדיווידועל, לויט זיינע פעהיגקייטען און געברויכען. דאס קען ער דערגרייכען דורך א מאראל-געזונדער פאמיליען - היים און אויב עס פעהלט איהם די היים – מוז זי פערטרעטען ווערען דורך א געזעלשאפטליכער אינסטיטוציע, וואס זאל צוגעפאסט זיין זי צו פערטרעטען.

צו די אויפגאבען פון די ניי-געשאפענע קאמיטעטען מוז צוגעגעבען ווערען:

1) דאס בעזארגען די קינדער, וואס הונגערען אין דערהיים, מיט פולקאמער דערנעהרונג; די קינדער וואס בעקומען נישט גענוגענד דערנעהרונג אין דערהיים – א צוגאב-בעשפייזונג.

2) זארגען פאר דער היגיענע און געזונד פונ'ם קינד דורך איינארדנען בעדער, קאלאניעס און האלב קאלאניעס, בעקליידונג, בעשיכונג א.ז.וו.

3) פאר קינדער קראנקע אדער בעדראהטע קראנק צו ווערען דארף געזיכערט ווערען די נויטיגע סיסטעמאטישע מעדיצינישע הילף.

צו דער ארבייט דארפען צוגעצויגען ווערען די ברייטע עלטערן-מאסען.

א ברייטערע אקציע וועט אויך האבען דעם געהעריגען אבקלאנג אין די רעגירונגס און זעלבסטפערוואלטונגס-קרייזען, וואס וועלען זיך נישט קענען אבזאגען פון צו שטיצען די ארבייט פונ'ם קאמיטעט, וועלכער פערטרעט געוויסערמאסען די רעגירונג און די זעלבסטפערוואלטונג, און נעמט אויף זיך פרייוויליג א טייל פון די דאגות פאר די קולטורעלע און סאציאלע געברויכען פון דער בעפעלקערונג.

נור א ברייטע טעטיגקייט מיט דער בעטייליגונג פון אלע בערופענדע פאקטארען קאן דער ארבייט געבען די געהעריגע ריכטונג און די גאראנטיע, אז זי וועט נישט זיין קיין רעגיסטרירענד-סטאטיסטישע, וואס וועט פעסטשטעלען דעם צושטאנד פון די שול-קינדער, נור ברענגען פראקטישע הילף דעם יעניגען קינד, וואס דארף זי בעקומען.

י. ראזינער.

בריעף פון פראג.

פון אונזער קארעספאנדענט.

איך האב אונטערגענומען א רייזע אין טשעכיען, יעצט בין איך אין פראג און איך וויל זיך טיילען מיט די לעזער מיינע איינדריקען, קודם - כל פון דעם אלט-היסטארישען יודישען פראג.

פון יודישען לעבען אין טשעכיען בכלל איז פערהאנען ווייניג צו שרייבען, כמעט אין יעדער שטאדט געפונט זיך א יודישע געמיינדע, וועלכע פערמאגט א אייגענעם שוהט און האלט אויס א חזן, וועלכער האט די פליכט יעדען שבת צו דאווענען, אפילו ווען עס איז נישטא אין שוהל קיין מנין, אבי ער מאכט די צערעמאניע און פערטיג. אין מאנכע שטעדט קומט דער רב זאגאר אויך נישט צום דאווענען, ווער שמועסט א.ן וואכען-טעג שטעהען די שוהלען אינגאנצען פוסט און קיינער קומט אהין נישט אריין.

אבער פארט קען מען נישט זאגען, אז דאס יודענטום אין טשעכיען איז אסימילירט, דאס יודישע לעבען האט שוין אין זיך אזעלכע ערייגנישען און געשעהענישען, וועלכע צווינגען דעם יוד צו וויסען בעל-כרחו אז ער איז א יוד, אזוי האט אין טשעכיען לעצטענם אויפגעוועקט דאס יודישע פאלק די מעשה הארק, וועגען וועלכער די גאנצע יודישע פרעסע האט גענוג ברייט געשריבען און וועלכע איז געבליבען די טעמא פון די אלגעמיינע געשפרעכען צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע קען זיך נישט בעפרייען פון דעם שרעקליכען איינדרוק, וואס עס האט געמאכט די בעפרייאונג פון דעם דאזיגען פיעלפאכיגען מערדער דורכ'ן פראג'ער געריכט.

די געשיכטע ציהט זיך נאך פון יוני 1919, ווען קיין פראג איז אריינגעקומען א גרופע זעלנער, וועלכע האט געקעמפט אונטער דער אנפיהרונג פון בעלא קוהן געגען די סלאוואקען פאר דער בעפרייאונג פון די טשעכען, און צווישען דער דאזיגער גרופע האט זיך געפונען א קאפראל מיט'ן נאמען האראק, וועמען עס האט זיך פערגלוסט

וואס געהערט, וואס געזעהן.

נישט קיין פרעהליכעס וועל איך אייך דאס מאל דערצעהלען, ווארום דער רוח הזמן ברענגט טרויעריגע גרויסען, און ווען איך זעץ זיך אוועק שרייבען און וויל פערגעסען וועגען די אלע טרויעריגע בילדער, וואס מיר איז אויסגעקומען צו זעהען די לעצטע טעג, שפרינגען זיי מיר פאר די אויגען און מאהנען ביי מיר, אז איך זאל זיי אויפשרייבען, עס טאטשעט מיך ווי א ווארים, אט די אלע גרויזאמקייטען, וואס ווערען וואס אמאל אלץ טאג-טעגליכער און וואקסען אריין אין אונזער לעבען.

איך קען זיך פון זיי נישט בעפרייען און וועל זיי דעריבער דא אויפשרייבען.

דאסמאל האב איך געמאכט א שפאציר אין דער קינדער-וועלט, אין דער וועלט פון ריינער אונשולד, וואו עס האט זיך אריינגעכאפט דער גרויזאמער הונגער און אונבעשרייבליכער דלות.

אין די פאוושעכנע שולען.

איך האב געמאכט א שפאציר איבער די יודישע פאוושעכנע שולען. אויף מיין פראגע אויב די קינדער ברענגען זיך מיט פריהשטיק אין דער שולע, איז דער ענטפער געוועזן זעהר א טרויעריגער.

הונדערטער קינדער קומען צו געהן נישט געגעסען, אנדערע קומען אבגעריסען און וואס פאר א תכלית זיי קענען האבען, ווען זייערע לייבער ווערען פערצעהרט פון הונגער – קען מען זיך שוין אליין פארשטעלען.

האט זיך געגרינדעט א בשותפות'דיגער קאמיטעט פון אלע עלטערן-קאמיטעטען פון די פאוושעכנע שולען, וואס ווילען איינפיהרען א בעשפייזונגס-סטאציע פאר די הונגעריגע קינדער, ווערט געפלאנט, אז היות ווי עס עקזיסטירט אזא קאמיטעט, וואס איז געשאפען געווארען לויט דער איניציאטיוו פון „טאז", וואס דארף בעזארגען די קינדער מיט קאלאניעס אויפ'ן זומער, זאל זיך דער דאזיגער קאמיטעט אויך פערנעמען מיט'ן בעשפייזען די קינדער.

די הויפט-פראגע איז אבער פון וואנען נעמט מען מיטלען דערויף. דער מאגיסטראט גיט נישט (אפשר האט ער נישט), קיין אנדערע קוועלען זענען נישטא און דערווייל הונגערן די קליינע צופה'לעך, טא וואס טהוט מען?

יודישע געזעלשאפט, פאליטיקער, כלל-טהוער, געדענקט אז טויזענדער יודישע קינדער הונגערן און איהר? איהר שפיעלט זיך אין פאליטיק!

נאך ערגער איז אין די חדרים פון

די תלמוד-תורה'ס.

דארט, וואו עס לערנט דאס ארימקייט—אין מחזיקי הדת און תלמוד-תורה העירוני.

ביי די לעצטע לערנען א ערך פון 250 קינדער, א פארמיטאג-קורס און נאכמיטאג-קורס. די דאזיגע צאהל איז א גרויסע, אבער נאך גרעסער איז די צאהל פון די קינדער, וואס קענען צוליעב מאנגעל אין פלאץ נישט אנגענומען ווערען, דאס איז אויך א סימן פון דער „גוטער" צייט.

אמת, זיי לערנען אין גערוימע צימערן, אבער וואס קומט ארויס, אז אויך זיי, די דאזיגע קינדער, וואס קימען לערנען גאטס תורה, זענען הונגעריג. עס געהט דער ווינטער און וואס וועט זיין?

איך האב געזעהען די קינדערלעך, זייערע אויגעלעך בלישטשען און עס קוקט פון זיי ארויס אזא צער, אזוי פיעל וועהטאג, אז דער אטעם פערכאפט, דאס הארץ ווערט פערקלעמט און א טיעפער נאגענדיגער וועהטאג רייסט שטיקער פון דער מענשליכער נשמה.

בעת איך האב בעזוכט די דאזיגע קליינע אומגליקליכע מלאכים'לעך האב איך געוואלט לויפען אין דער ערשטער אלעע, ארויסרופען די אלע, וועלכע לעבען זיך נאך בהרחבות און צו זיי אויסשרייען: פערברעכער! ווי אזוי וואגט איהר צו זיצען אין אייערע שטובען, עסען א פעט מיטאג, אין דער צייט, ווען טויזענדער יודישע קינדערלעך הונגערן, געהען אויס ווי קליינע צאנקענדיגע ליכטלעך, די דאזיגע בכבוד'ע הערען זענען מקפיד אויפ'ן קלענסטען פגם פון זייער האנאריטען כבוד און זענען גרייט דורס צו זיין יעדען איינציגען, וואס וואגט זיי צו זאגען דעם אמת, אבער די דאזיגע הערען ארט נישט וואס טויזענדער אומשולדיגע קליינע קינדערלעך שטארבען פאר הונגער.

עשה למען תינוקות של בית רבן!

אין דער גרעסטער עלענד.

נאך האב איך געמאכט א בעזוך אין די הינטערגאסען אויף גארנצארסקע און נאדרזעטשנא און איך האב זיך אנגעטראפען אויף אזא נויט, וואס מיין פעדער איז נישט אומשטאנד עס ארויסצושרייבען.

אויף גארנצארסקע 64 האט געוואוינט דער טרעגער פיאטאגורסקי מיט א פרוי און 5 קינדער, מיידלעך.

פאר עטליכע חדשים איז די פרוי געשטארבען אין יודישען שפיטאל, איז דער מאן געבליבען מיט די 5 קינדער. און די קינדער זענען קליין, איז נישטא ווער עס זאל זיך מיט זיי פערנעמען. דעם פאטער איז נמאס געווארען אזא לעבען, האט ער פערלאזט די קינדער און איז עוקר געוועזן.

אין א שטיבעל, בעסער געזאגט: אין א איינגעפאלענע חורבה, וואס א שטאל פאר חזרים איז א פאלאץ אקעגען זייער וואוינונג; דאס לאך, וואס רופט זיך ביי אנדערע דירות פענסטער, איז פערקלעבט מיט שמוציגע טאוועל און קיין צוויי מענשען קענען זיך אין דעם שטאל נישט אומדרעהען, וואלגערן זיך די 5 קינדער, וועלכע זענען דוקא געראטענע אהן א בעשיצער און אהן א שפייזער. א גליק, וואס א קריסטין פון דער זעלבער גאס האט אריינגעשיקט א האלב זעקיל קארטאפעל מיט צוויי הייפטלעך קרויט, נאר עס איז נישטא ווער עס זאל עס אבקאכען, די יודישע שכנים פון הויף זענען אויך ארים און קענען זיי נישט העלפען.

טא פרעגט זיך: צי וויסען דערפון אונזערע רחמנים בני רחמנים, אונזערע דאזארעס, וואס ווילען דוקא, אז נאר זיי זאלען פיהרען די פאליטיק, אונזערע פרנסים, וואס האלטען, אז נאר זיי זענען ראוי צו זיין די פאסטיכער פון ביסעל שעפסען. געהט דארט אהין, זעהט דעם גרויל און דאמאלס וועלען אייערע פערשטיינערטע הערצער ווייכער ווערען, אויסער ווען זיי זאלען שוין האבען דעם צלם אלקים אויך פערלוירען.

ביי די פיטשינקע קינדערלעך.

אויך איז מיר אויסגעקומען צו זיין ביי די קלענסטע פון אונזערע קליינע, ביי די קינדער פון דער אכראנקע ביים דאבראטשיננאשטש.

עס זענען דארט פערהאן 260 קינדערלעך פון די ארימסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג, דארט האב איך אביסעל אבגעאטעמט, די קינדער בעקומען פריהשטיק און אויך מיטאג, יעדענפאלס זאט זענען זיי שוין. אויך שפילען זיך מיט זיי די לעהרערינס און די קינדערלעך זענען פרעהליך. איז אבער א צרה וואס זיי געהן נאקעט און בארוויס און דער ווינטער שטעהט הינטער דער טהיר. האט זיך טאקי די פערוואלטונג פון דער אכראנקע געוואנדען מיט א הייסען אפעל צו דער יודישער בעפעלקערונג, קודם-כל צו די מוטערס, אז זיי זאלען שענקען ווארימע מלבושים פאר די קינדערלעך, כדי זיי צו דערווארימען זיי-

צו מאַכען אַ שפּאַס מיט יודיש בלוט, און ער האט גענומען 7 יודען פון 2 פאמיליעס, פליישער אין יאקובאָוויטש, יונגע מענשען אין עלטער פון 14 ביז 26 יאהר, אויף וועלכע ער האט געמאכט אַ בלבול אַז זיי זענען שפּיאָנען און אָהן שום געריכט זיי געשאָסען, און דאביי בערויבט זייער גאַנץ פערמעגען.

די מיטהעלפער אין רויב זענען נאך מיט 6 יאהר צוריק בעפרייט געווארען פון יעדער שטראָף צוליעב דער בעגרינדונג, אַז זיי זענען געווען בעאיינפלוסט פון קאפּראַל האראק, און געגען דעם הויפּט-שולדיגען האראק איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס דעם 30 סעפּטעמבער ה. י. און טראָץ דעם וואס לויט די מאַטעריאַלען האָט נישט געקענט זיין קיין שום צווייפעל אַז דער דאָזיגער מערדער האט בעוואוסטזיניג אומגעבראַכט 7 יודען, איז ער דורכ'ן פּראג'ער געריכט פרייגעשפּראָכען געווארען, מיט א קליינער מעהרהייט שטימען פון די ריכטער, און דער דאָזיגער בעפרייאונגס-אורטייל פון א בלוטיגען מערדער האט אויפגערודערט די גאנצע ציוויליזירטע וועלט, זאָגאָר אין טשעכיען זעלבסט האט די ליבעראלע פרעסע געשריבען אז דער דאָזיגער אורטייל איז א שאַנד-פלעק פאר דעם געריכטס-וועזען.

אָט אַזוי פיהרט מען זיך אין ליבעראַלען טשעכיען ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אַ קלייניגקייט פון סך-הכל 7 יודישע לעבענס.

צוליעב דעם פּראָצעס האט די „ליגע פון מענשען - רעכט אין טשעכיען“ איינגעאָרדענט אַ פערזאַמלונג, אויף וועלכער ד"ר בילא האט געהאַלטען אַ זעהר אינטערעסאַנטען רעפעראַט.

טראָץ דעם וואס די פערזאמלונג איז געווען בעשטימט נאָר פאר איינגעלאַדענע געסט און מיטגלידער פון דער ליגע, זענען אַלע פלעצער געווען בעזעצט, און איך, אַלס קאָרעספּאָנדענט פון דער „טשענסטאָכאָווער צייטונג“ האָב בעקומען א בכבוד'ען פּלאַץ ביים זשורנאליסטען-טיש.

ביי א פול-געפּאקטען זאל האט דער רעדנער אַרומגערעדט אויספיהרליך די פערשידענע מאָמענטען און מאַטעריאַלען פונ'ם פּראָצעס, ער טאדעלט שארף דעם ראסען-האַס, און ערקלערט אז טראָץ דעם וואס דאס געריכט האט אנערקענט אז דער מערדער האט דעם מאַסען-מאָרד אויסגעפיהרט אונטער'ן איינפלוס פון זיינע פּאטריאָטישע געפיהלען איז דאס א שרעקליך פערברעכען וועלכעס האָט איהם נישט געטאָרט

פרייע טריבונע.*)

דער אונזיניגער קאַמף פאַר דער מאַכט.

דער לעצטער קאַמף בעת די היגע קהלה וואהלען, האט אונז בולט בעוויזען אַז צוליעב דער מאכט, צוליעב'ן נישט וועלען אַרויסלאָזען די מאַכט פון דער האנד, שטעלט מען זיך נישט אָב פאר קיין שום מיטלען אפילו פאר נישט עטישע, זאָגאַר נישט דערלאָזבאַרע.

איניגע פּאָטענטירטע היגע ציונים, וועלכע האבען זיך אַליין גענומען דעם מאָנאָפּאָל איבער דעם אָרטיגען ציוניזם (ווייל לײדער איז אין דער היגער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע שוין עטליכע יאָהר קיין פאָרמעלע אַלגעמיינע פערזאַמלונג נישט פאָרגעקומען) זענען שרעקליך פערביטערט אויף די יעניגע וואָס וואָגען צו זאָגען אַז זיי טהוען נישט גוט, אַז זיי בעגעהן פעהלערן, אַז די אָרטיגע פּאָליטיק וואס ווערט דורך זיי געפיהרט איז נישט קיין ריכטיגע, נישט קיין אויסגעהאַלטענע און אפשר נישט קיין דערלאָזבאַרע, וואָרום ווער וואָגט דאָס די גענערעלער צו קריטיקירען, אַ פּראָסטער סאָלדאט?

אָבער זאָלען זיך די גענערעלער בעזינען און דערמאַנען אַז דער פּראָסטער סאָלדאט האט רעכט, און ער האט רעכט געהאט אויך דאַן ווען איהר האט אייער קאַמף מיט איניגע יאָהר צוריק געפיהרט אין יודישען גימנאַזיום, אויך דאמאָלס האט איהר די קריטיק נישט פערטראָגען, אויך דאמאָלס האט איהר נ י ש ט געוואָלט די מאַכט פון אייערע הענד אַרויסלאָזען, און אויך דאָן האט איהר זיך נישט אָבגעשטעלט פאר קיין דעמאגאָגיע און בעשולדיגט אין אַסימילאַציע אַזעלכע פערזאָנען ווי די ה"ה: אָסיאָש וויען, זשעריקער, וויענער, פּייגלאָוויטש און אנדערע וועלכע זענען געווען שטענדיגע מיטגלידער פון דער היגער ציוניסטישער אָרגאניזאַציע און האבען געגעבען גרעסערע סומעס אויף „קרן היסוד“ און אַלע אנדערע נאַציאָנאַלע צוועקען, און ווער ביי אונז אין שטאָדט קען דען נישט די פערזאָנען וועלכע איהר האט דורכאויס געוואָלט סטעמפּלען אַלס אַסימילאַטאָרען און אַריינפיהרען די נאַציאָנאַל געשטימטע געזעלשאפט אין אַ הייליגען קריעג? און וואס האט איהר מיט דעם בעצוועקט? איהר האט אויפגעשטעלט אַ קאָנקורענץ, צוליעב וועלכער דאס געזעלשאפטליכע גימנאַזיום געפונט זיך ביז'ן, היינטיגען טאָג אין מאַטעריעל שווערע בעדינגונגען, יעצט פערשטעהט איהר שוין דעם פעהלער, אָבער לײדער איז שוין צו שפּעט, און דאָס אַלעס צוליעב דעם וואס איהר האט די מאכט פון אייערע הענד נישט געוואָלט אַרויסלאָזען.

און אויך יעצט מאַכט מען אייך אויפמערקזאַם פון אַלע זייטען: פיהרט נישט אַזאַ העסליכע צושטערונגס-פּאָליטיק, ברענגט נישט אַריין קיין פירוד און קיין שנאה אין די נאַציאָנאַלע רייהען, שאַפט נישט קיין געגנער אין די ציוניסטישע רייהען, פערשטויסט נישט פון דער בעוועגונג די בעסטע אַרבייטס-קרעפטען, ווייל ביים היינטיגען טאָג קען זיך דער ציוניזם אויף אַזאַ לוקסוס נישט ערלויבען, פערקעהרט, עס פאָדערט זיך וואס מעהר אַרבייטס-קרעפטען, וואס מעהר כוחות און וואס מעהר געלד - מיטלען, אָבער לײדער אייער פּאָליטיק פיהרט אין אַ פערקעהרטע ריכטונג. אין דער גאַנצער וועלט איז דערלאָזבאַר קריטיק, עהרליכע זאַכליכע קריטיק, אויסער ביי געשענקט ווערען.

דער פאָרטראַג ווערט געשלאָסען מיט אָנגענומען אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען דער אַמטליכער פּרעסע, וועלכע האט אַרויסגעגעבען פאלשע בעריכטען, און עס ווערט ערקלערט אז די „ליגע“ וועט, אַזוי ווי אַמאָל, ביים דרייפוס-פּראָצעס שטעהן אין קאַמף פאַר'ן אמת און גערעכטיגקייט.

ווי איך האב שוין דערמאַנט האט דער דאָזיגער פּראָצעס אויפגעוועקט דאָס יודישע געפיהל צווישען די טשעכישע יודען.

גראָד יעצט זענען פאָרגעקומען שטאָדטישע נישט-יודישע געמיינדע-וואהלען, האבען די יודען אַרויסגעשטעלט א אייגענע יודישע ליסטע און ס'איז געלונגען צו בעקומען בעת די וואהלען 2 יודישע מאַנדאַטען מעהר ווי ביז-יעצט און דאס איז דערפאר ווייל ביי די יודען אין פּראג האט זיך דערוועקט דער יודיש-נאַציאָנאַלער שטאָלץ און די נויטיגקייט פון זעלבסטשוץ און זעלבסט-הילף.

וועגען דעם יודיש-היסטאָרישען פּראָג —אין נעכסטען בריעף.

פ. שמולעוויטש

*) אונטער דער רובריק גיבען מיר אַרטיקלען, וואס מיר זענען מיט זייער אינהאַלט טיילווייז אָדער אינגאַנצען נישט איינשטימיג. די רעדאַקציע.

צי וועט מען ליקווידירען די פערלעגענע שטייערן?

די נייע פעראָרדנונג פון פינאַנץ - מיניסטעריום. — די פערברייטערטע רעכט פון די פינאַנץ-קאַמערן און פינאַנץ-אַמטען.

איינע פון די לעצטע פעראָרדנונגען פון פינאַנץ-מיניסטעריום, וועלכער האט אָנגעהויבען פערפליכטען פון 1 סעפּטעמבער ד. י. (דז. אוסטאַוו נר. 77 פאָז. 613), בעהאַנדעלט אַ רייהע וויכטיגע פראַגען וועגען די קאָמפּעטענצען און דער אָרגאַניזאַציע פון דער פינאַנץ-מאַכט.

מיר וועלען זיך אָבשטעלען אויף דעם טייל פון דער פעראָרדנונג, וועלכע רעדט אַרום די פערברייטערטע פּרעראָגאַטיוועו פון די פינאַנץ-קאַמערען און פינאַנץ-אַמטען ביים געבען שטייער-חנחות, ווי מיר וועלען זעהן שפּעטער, ווערען גענומען קודם-כל אין בעטראַכט די אַלטע, פערלעגענע שטייערען. בנוגע די לויפענדע שטייערען ברענגט די פעראָרדנונג נישט אַריין קיין ספּעציעל וויכטיגע נייעס.

פאַר אַ גרויסען טייל פון סוחרטום איז פונדעסטוועגען אינטערעסאַנט זיך צו בעקענען מיט דער נייער פעראָרדנונג, ווייל נישט איינעם קומט אויס צו שליסען זיין געוועלב פאַר פערלעגענע שטייערען, נישט האבענדיג די מעגליכקייט זיי צו רעאַליזירען.

לויט'ן פ. 27 פון דער נייער פעראָרדנונג בעקומט די פינאַנץ - קאַמער (איזבאַ סקאַרבאָווא) דאס רעכט מבטל צו מאַכען פערלעגענע שטייער פון אומזאַץ (אָבראָטאָווי) אין פאַל, ווען זי וועט אנערקענען פאַר ריכטיג, ביז 5000 זל. יעדען שטייער-צאָהלער אין משך פון יאָהר, ווי אויך פערלעגענע שטראָפען פאַר עובר זיין אויף די אַרט. 97—104 פון געזעץ וועגען אומזאַץ-שטייער, ווי למשל פאַר נישט בעזיצען קיין האַנדעלס-פּאַטענט אָדער פאַר נישט האָבען קיין געהעריגען פּאַטענט.

אויך האָט די „איזבאַ“ דאס רעכט מבטל צו מאַכען נישט - געצאָהלטען הכנסה-שטייער (דאָכאָדאָווי) ביז 2000 זל. יעדען שטייער - צאָהלער פאַר די פריהערדיגע יאָהרען. די פאָרשריפט נעמט אַרום אויך די אַלטע געלד-שטראָפען, וואס ווערען פאָראויסגעזעהען אין די אַרט. 91—94 פון געזעץ וועגען הכנסה-שטייער, ווי שטראָפען פאַר נישט אָנגעבען זעזנאַניעס אין דער צייט, פאַר נישט געבען די געפאָדערטע דורך דער מאַכט ערקלערונגען א. אנד.

די „איזבאַ“ קען אויך פונאַנדערלעגען אויף ראַטעס פערלעגענע שטייערען (חוץ זאַליטשקעס פון אומזאַץ-שטייער און פאַר צאָהלונגען פון הכנסה-שטייער) אויף אַ סומע ביז 20 טויזענד זל. אויף אומבעגרעניצטער צייט און נישט ווי ביז-איצט נאָר אויף 6 חדשים.

שטייער-חובות ביז 50 טויזענד זל. קען די „איזבאַ“ פונאַנדערלעגען אויף ראַטעס צאָהלבאַר אין משך פון 20 חדשים, און סומעס ביז 100 טויזענד זלאָטעס — אויף אַ צייט ביז 12 חדשים (ביז-איצט האט די „איזבאַ“ נישט געהאַט קיין רעכט פונאַנדערצולעגען אויף ראַטעס שטייער-חובות העכער פון 20.000 זל.)

חוץ דעם ווערט געגעבען דאס רעכט דער „איזבאַ“ צו פּראָלאָנגירען די צאָהלונגען פון פערלעגענע שטייערען אויף אַ צייט פון 9 חדשים, יעדע סומע גיט העכער פון 100 טויזענד זלאָטעס, ווי אויך די צאָהלונגען פון די זאַליטשקעס אויף א צייט ביז 2 חדשים.

די פערלעגענע שטייערן פון אונ-

דאָס לעצטע אַרטיקעל „כלל-טוהער“ געוואָנדען געגען מיר, האט בולט בעוויזען ווי ווייט אייערע יוצר-משרתים זענען געפאַ'ען. דער שרייבער פון דעם פּאמפלעט, וועלכער האָט אגב מורא אָנצווייזען זיין נאָמען, האט בעוויזען וויפיעל געמיינע נידערטרעכטיגע ליגענד ער קען זאָגען, נישט אָבשטעלענדיג זיך אפילו פאר דעם סאָלדאָט וואס האט אַזוי פיעל געליטען פאר דעם ציוניסטישען אידעאַל, וועלכער איז 26 יאהר אויפ'ן פּלאַץ געשטאַנען און די שוץ-גראַבענס נישט פערלאָזט, ערשט אייער העסליכע טאַקטיק האט איהם אַרויסגעשטיפּט, ער האט אָבגעטרעטען, אויך הונדערטער אַנדערע האבען דאס זעלבע געטהון און נאך הונדערטער וועלען דאס נאָכטהון אויב איהר וועט אייער טאַקטיק נישט ענדערען, צו קעמפען פאר דעם ריינעם ציוניסטישען פאָלקס-אידעאַל און נישט פיהרען דעם אונזיניגען קאַמף פאר דער מאַכט.

ש. נייעמ'ראָווסקי

ערע גופים'לעך.

היוצא לנו מדברינו: איך האָב נאָר דאָ אָנגעוואָרפען אַ טויזענד טייל פון דעם גרויל וואס איך האָב געזעהען און בין אויסען, אַז די אַלע קאָמיטעטען, וואס האָבען זיך געשאַפען, כדי צו לינדערן די שרעקליכע נויט, וואס הערשט אויף דער יודישער גאַס זאָל זיך נישט פערנעמען מיט פּאָליטיק, מיט וועהלען פּרעזעסען און וויצע-פּרעזעסען, סעקרעטאַרען מיט עקזעקוטיוועו, נאָר זאָלען, אויב זיי זענען ראוי דערצו, זיך שוין נעמען צו דער אַרבייט, ווייל דער הונגער און נויט קלאַפּט אין די טירען און זיי רייסען זיך אַריין מיט ריזיגע שריט אין אונזער אָרגאַניזם.

הילף! הילף! הילף!

איצט, אַז איך האָב זיך אביסעל אַראָבגערעדט פון האַרצען, וועל איך זיך אומקעהרען צו אונזערע היימישע ענינים.

זיי האָבען נישט קיין געדולד.

אונזערע פּרנסים, וואָס זענען אויסגעוועהלט געוואָרען דעם 20-טען מאַי, ד. י. האָבען נאָך נישט איבערגענומען די „מלוכה“ צוליעב די פערשאָלטענע פּרעזעס-פראַגע, וואָס קען נישט געלעזט ווערען צוליעב די — — כ'זאָל אַזוי וויסען פון קריזיס, ווי איך ווייס ווער עס איז שולדיג אין דעם, אָבער אַ פּאַקט איז אַז עס איז אַריבער 5 חדשים און ווער עס וועט זיין פּרעזעס איז נאָך נישט בעוואוסט.

ליידט טאַקע די ווירטשאַפט אין דער קהלה זעהר שטאַרק, כאָטש דער אַלטער פּרעזעס אַמטירט נאָך, אָבער דאָס אַמטירען איז נישט בלב שלם, קומען טאַקי אַרויס מאַנכעס מאָל אינצידענטען, וואס ברענגען צו שאַרפע מחלוקות.

אָט למשל קומען אָפט אין דער קהלה אַריין דורכרייזענדע, וואָס ווילען אַז מען זאָל זיי אַרויסהעלפען מיט אַ פּאָר גילדען און פונקט איז דער פּרעזעס נישטאָ און ווען ער איז אַפילו יאָ דאָ איז נישט פערהאַנען קיין געלד, און אַז מען האט נישט קיין פינגער, זאָגט שלום עליכם... טרעפט אָבער אַזעלכע דורכרייזענדע, וואָס לאָזען זיך נישט בעגניגען מיט אַנ'אָבזאָג און פאָדערען טאַקי אַז מען זאָל זיי אַרויסהעלפען, קומען אַרויס סקאַנדאַלען וואָס ברענגען צו אַ חילול השם.

אַזאַ סקאַנדאַל איז אויך אַרויסגעקומען דעם לעצטען שבת. אַ דורכרייזענדער האט געוואָלט אויף אַ בילעט קיין לאָדז, און ווען די קהלה בעאַמטע האָבען געגעבען 3 זל. איז ער געוואָרען אויפגעברויזט און האָט געוואָלט אויסלאָזען זיין גאַנצען כעס צו די בעאַמטע נעביך, און קוים מיט צרות האט מען איהם אַרויסבעקומען פון קהלה-לאָקאַל און געשיקט אָברוהען אין ה' עפּשטיינס הכנסת אורחים, דאָס איז געווען פרייטאָג, צומאָרגען שבת האט דער בחור אָבגעוואָרט דעם פּרעזעס ביים דאַווענען און איהם געוואָלט מכבד זיין מיט אַ מתנת יד, ערשט די פּאָליציי האט דעם צוהיצטען חוצפּה'ניק אָבגעפיהרט אין קאָמיסאַריאַט אַריין און דאָרט האט ער בעקומען אַ תיקון און אָבגעפּאָהרען ווייטער.

ווען איך האָב נאָך דעם פּאָרפאַל בעזוכט דעם פּרעזעס און איהם געוואָלט אויסדריקען מיטגעפיהל צוליעב דעם געשעהענעם פּאָרפאַל, האט ער מיר דערצעהלט, אַז עס איז ביי איהם נישט קיין נייעס, אַז אַזעלכע פּאָרפאַלען טרעפען ביי איהם כמעט יעדען טאָג.

אָט למשל — דערצעהלט דער פּרעזעס איז געקומען צו איהם אין שטוב אַריין אַ געוויסער ג. אַז די גמינע זאָל איהם געבען אויף יום טוב און ווען דער פּרעזעס האט איהם אָבגעזאָגט, האט יענער זיך אָבגעזאָגט אַרויסצוגעהן פון שטוב און מען האָט איהם ערשט מכבד געווען מיט אַראָבוואַרפען פון אַלע טרעפּ.

אַזעלכע און ענליכע מעשות טרעפען יעדען טאָג.

יאָ, אַקעגען וואָס דערצעהל איך דאָס, אַקעגען דעם וואָס אין דער קהלה איז נישטאָ קיין פעסטע געזיכערטע מאַכט, האט דער פּרעזעס פון ראַט צוזאַמענגערופען אַ זיצונג פון די פּרנסים און זיך שואל עצה געווען מה לעשות, וואָס טהוט מען אַז עס זאָל פערשנעלערט ווערען דער פּראָצעס פון בעשטעטיגען די „וואָלאַדזע“ וואָרום כמעט אומעטום אין אַלע שטעדט זענען שוין די וואהלען בעשטעטיגט געוואָרען און דאָ ביי אונז אין אונזער ק"ק טשענסטאָכאָוו שטעהט אַלץ נאָך אויף אַ טויטען פונקט.

אין דער ריכטיגער צייט.

די געזעלשאַפטליכע און פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס לעבען איבער אַ שווערען קריזיס, ווי למשל, דאָס זקנים און יתומים הויז, אָכראַנקעס, בית-לחם א. אנד. האט אַ יוד (ער בעהט מיך אַז איך זאָל זיין נאָמען נישט דערמאָנען, טהו איך איהם צוליעב) וועלכען גאָט האט געהאָלפען און געוואונען אויף דער לאָטעריע, געשענקט גרויסע קוואַנטומס קאַרטאָפעל (ער האַנדעלט דערמיט) פאַר די אויבענדערמאָנטע אינסטיטוציעס.

די געזעלשאַפטען האָבען איהם געוואָלט דערפאַר אויסדריקען אַ עפענטליכען יישר כח, לאָזט ער נישט, מיר אָבער קען דער ה' נישט שטערען און דערפאַר זאָג איך איהם טאַקי אַז די דאָזיגע נדבות וואָס דער ה' — כ'האָב שיעור נישט אַרויסגעשריבען זיין נאָמען... האט גוט געטהון און עס געשענקט אין די ריכטיגע צייט.

זיי האָבען רעווידירט...

דעם לעצטען שבת אָוועגד האבען די היגע רעוויזיאָניסטען גערופען זייערע מיטגלידער אויף אַנ'אַלגעמייגע פערזאַמלונג אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

ויהי כבואם, אַזוי ווי זיי זענען געקומען אויף דער פערזאַמלונג, האבען זיי געטראָפען והדלת סגורה ומסוגרת, אַז די טהיר איז פערשלאָסען מיט אַ פּרענט און מיט שלעסער, האָבען זיי אויף דער שנעל אָבגעהאַלטען אַ „שטעהונג“ הינטער דער טהיר און אָנגענומען אַ החלטה, אַז זיי זאָלען „רעווידירען“ דאָס שלאָס צי עס לאָזט זיך אויפברעכען און „אומר ואוכל“, מען האָט געבראַכט אַ זעג און אָדורכגעזעגט דעם פּרענט מיט'ן שלאָס און אַריין אין לאָקאַל און אָבגעהאַלטען זייער פערזאַמלונג.

איצט שמועסט מען וועלען די יעניגע וואָס האָבען פערשלאָסען דאָס לאָקאַל, אַז די רעוויזיאָניסטען זאָלען נישט קענען אָבהאַלטען זייער פערזאַמלונג, אויך רעווידירען צי זיי האָבען גוט געטהון, און אויך די רעוויזיאָניסטען וועלען איצט רעווידירען.

עוף השמים יוליך את הקול...

וועגען אַ היגען שוחט שרייבט מען צו אונז אַז ער איז זיך נוהג דאָס נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ער האָט עטליכע מאָל ממש געשוואוירען, אַז ער וועט נישט שחט'ן אינדערהיים) אָהן קוויטלעך, פונדעסטוועגען שחט ער דאָך, און אַנשטאָט קוויטלעך האט זיין פרוי גענומען צו זעקס אייער פאַר שחט'ן אַ גאַנז און שפּעטער זיי פערקויפט צו 13 גראָשען אַ שטיק (עס איז געווען יום טוב און קיין געלד נעמט זי נישט, אויך קיין לעפעלעך אַלס משכנות ווייל זי נישט נעמען, זי איז נישט קיין מבין אויף זילבערנע אָדער ניקעלנע לעפעלעך) דער זעלבער שוחט קומט יעדען שבת צו שלוש-סעודות און האָט אַ חזקה צו „זינגען יצוה“, וואו ער לאָזט אויס על „ישראל שלום“ וואס דאָס איז משמע, אַז אויב איך וועל פּראַווען שלוש סעודות וועט דאס אפשר מגין זיין און מען וועט מיר מוחל זיין.

דער קהלה-פּרעזעס איז אָבער ווייזט אויס אין אַנ'אַנדערער מיינונג, דער „ישראל שלום“, העלפט נישט און מען פאָדערט פון דעם שוחט, אַז ער זאָל בעסער נישט זינגען דעם „יצוה“ נאָר ער זאָל זיך האַלטען אין דעם איסור נישט צו נעמען קהל'ס געלד, וועט ערשט דאַמאָלס זיין שלום, און בעת די דברי תורה, וואס ער זאָגט שטענדיג נאָך פון זיינע רביים זאָל ער געדענקען אין דער תורה, אַז „עוף השמים יוליך את הקול“, אַז די עופות וואס ער שחט באיסור ז'ערצעהלען און שרייען געוואַלד, אַז זיי געהן אוועק פון דער וועלט נישט אין אָרדנונג.

לויתן

בעוועגליכע גיטער (אד ניערוכאמאש־טשי) קען די „איזבא" מבטל מאכען, אויב דער חוב שטייגט נישט איבער די סומע פון 500 זל.

אין שייכות מיט'ן פערגרעסערען די קאמפעטענצען פון דער צווייטער אינסטאנץ האבען געמוזט, פערשטענדליך, קומען פראפארציאנעל אויך שינויים אין די קאמפעטענצען פון די פינאנץ־אמטען (אוזשענדי סקארבאווע) אלס די ערשטע אינסטאנץ.

אויך דא זענען די פרעראגאטיוועז בעדייטענד פערגרעסערט געווארען בנוגע שטייער־הנחות, דער אוזשאנד סקארבאווי האט רעכט (פ. 54 פונאנדערצולעגען אויף ראטעס אלע פערלעגענע דירעקטע שטייערען, אויב זיי שטייגען נישט איבער קיין 20 טויזענד זל. דער „אוזשאנד" קען אויך פראלאנגירען אויף א צייט פון 2 חדשים די צאהלונגען פון די פערלעגענע שטייערען, וועלכע זענען דורך דער „איזבא" נישט געשענקט געווארען, און בעטרעפען נישט מעהר ווי 5000 זל.

בעזונדערס וויכטיג איז אבער דער פונקט, וועלכער רעדט ארום די פראגע פון פערקלענערען די שטראף פאר די נישט פינקטליכע צאהלונגען (זא זוולאקע). אין פונקט ד. פון פ. 84 פון דער פעראָרדנונג ווערט בעטאנט, אז פון די פערלעגענע שטייערען, וועלכע ווערען פונאנדערגעלעגט אויף ראטעס, אדער פראלאנגירט, האבען די פינאנץ־ארגאנען דאס רעכט גלייכצייטיג פערקלענערען די פראצענטער ביז 1 פראצענט חודש'לעך.

ביי די אלע דערמאנטע פאלען מוז פערשטעהט זיך, דער שטייער־צאהלער צושטעלען א גוט מאטיווירטע בקשה, געשטיצט מיט בעווייזען, וועלכע זאלען איבערצייגענד פאר דער פינאנץ־מאכט, אז די לאגע פון שטייער־צאהלער איז אזא, אז ער פערדינט אויף א גינסטיגע דערלעדיגונג.

אזוי זענען בקצור די פארשריפטען פון דער נייער פעראָרדנונג, וועלכע פערפליכטעט שוין. ווי מיר זעהען, איז די האפנונג, אז די פערלעגענע שטייערען זאלען בטל ווערען אינגאנצען, צום בעדויערען, דערווייל נישט דערפילט געווארען. ס'בלייבט נאר צו גלויבען, אז אפשר וועלען די פינאנץ־ארגאנען, בעקומענדיג איצט ברייטערע קאמפעטענצען, צוטרעטען צום ליקווידירען די אלטע פערלעגענע שטייערען, וועלכע קענען סיי־ווייסיי שוין נישט איינגעמאנט ווערען. דורכדעם וואלט א סוף געקומען צו דער איצטיגער אומזיכערער לאגע און א סך פון די אמאליגע סוחרים וואלטען זיך צוריק גענומען זוכען פאר זיך און פאר זייערע פאמיליעס א שטיקעל תכלית.

קאָנפערענץ פון די נייע קהלה־פרנסים.

די פויריגע וואך האט די היגע ציוניסטישע פראקציע ביי דער קהלה, זיך געווענדעט צום פרעזעס פון קהלה־ראט אז ער זאל צונויפרופען א זיצונג פון די ניי־געוועהלטע פרנסים, אויף וועלכע עס זאל בעטראכט ווערען די פראגע וועגען דער קהלה־ווירטשאפט וואס געהט אונטער, צוליעב דעם, וואס דאס פרעזידיום פון דער פערוואלטונג איז נאכנישט בעשטעטיגט.

דער פרעזעס ה' וועקסלער האט דעריבער אויף פערגאנגענעם שבת־צונאכטס גערופען א קאנפערענץ פון די פרנסים, אויף וועלכער עס איז ארויסגעשטעלט געווארען פאלגענדער טאג־ארדנונג:

1) בעראטונג וועגען דער סיטואציע אין דער קהלה אין צוזאמענהאנג מיט'ן נאך נישט בעשטעטיגען דעם פרעזעס און 2) די פראגע וועגען דער נייער אוסטאווו פון קהלות־געזעץ, פערעפענטליכט אין דזיענניק אוסטאוו 39 № פון יאהר 1931.

די קאנפערענץ עפענט פרעזעס ה' וועקסלער, וועלכער שטעלט פאר דעם פינאנסיעלען מצב פון דער קהלה און שטרייכט אונטער, אז דער בודזשעט פאר'ן קומענדיגען יאהר דארף לויט דער נייער פעראָרדנונג זיין בעשטעטיגט דעם 1 אקטאבער ד. י. און צוליעב דער געשאפענער לאגע אין אונזער קהלה קען מען גארנישט טהון.

אויך וואונדערט זיך ה' וועקסלער פארוואס די ציוניסטישע פראקציע וועלכע האט געגעבען דעם איניציאטיוו פון דער קאנפערענץ איז אינגאנצען נישט געקומען.

ה' קרעל לייגט פאר, אז מען זאל די זיצונג אבלעגען אויף א צווייט מאל ווען עס וועט זיין א גרעסערע צאהל פרנסים. דער פארשלאג ווערט אנגענומען, און ווען דער עולם וויל שוין אהיימגעהן קומט אן ד"ר בראם, וועלכער בעט אז מען זאל זיך צוריק אוועקזעצען און די פרנסים טהון איהם צוליעב.

ד"ר בראם רעפערירט די פראגע וועגען דעם, וואס ביז היינט איז נאך דאס פרעזידיום נישט בעשטעטיגט און לעגט פאר, אז מען זאל אויסארבייטען א מעמאריאל צו דער אויפזיכטס־מאכט אז זי זאל צואיילען מיט דער בעשטעטיגונג.

עס זאגען זיך ארויס וועגען דער פראגע די ה"ה דזיאלאווסקי, זעלינגער, שטערנזיס א"א. אין רעזולטאט ווערט אויסגעוועהלט א קאמיסיע פון פאלגענדע פרנסים: דר. בראם, דר. חיים מארקאוויטש, קרעל, וועקסלער, זעלינגער, גראנעק, עפשטיין, שטערנזיס און שפירא, וואס דארפען אויסארבייטען דעם מעמאריאל צו דער אויפזיכטס־מאכט.

דער מעמאריאל דארף נאך פריהער בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן פלענום פון קהלה־ראט.

נעכטען דאנערשטאג אוועגד איז צונויפגערופען געווארען א קאנפערענץ פון אלע פרנסים, אויף וועלכער די קאמיסיע האט פארגעשטעלט דעם אינהאלט פון מעמאריאל צו דער מאכט.

בילדער - אויסשטעלונג פון יעקב ראטבוים אין טשענסטאכאוו.

זונטאג, דעם 12 ד. ח. 12 א זייגער מיטאג קומט פאר די פייערליכע ערעפנונג פון דער בילדער־אויסשטעלונג פון טאלאנטפולען יודישען קונסט־מאלער יעקב ראטבוים פון ווארשא.

די פערזאן פון יעקב ראטבוים שטעלט מיט זיך פאר א גאנץ אייגענארטיגע ערשיינונג אין דער יודישער קינסטלערישער סביבה אין פוילען. ער איז נישט בלויז מאלער, נאר אויך פראפעסיאנעלער טעאטער־רעזשיסער, פראפעסיאנעלער פעדאגאג, אין משך פון זיין 10־יעהריגער קינסטלערישער טעטיגקייט האט ראטבוים זיך ארויסגעוויזען אלס אינטערעסאנטע קינסטלערישע אינדיווידואליטעט, מיט זעהר פיעל אינוועגץ. ער נעמט אנטייל אין אלע אויסשטעלונגען, ארגאנזשירט דורך דער „יודישער געזעלשאפט צו פערשפרייטען קונסט" און אויך אין „זאכענטא שטוק פיענקניך" אין ווארשא.

לעצטענס האט ראטבוים אויסגעשטעלט מיט גרויס ערפאלג זיינע בילדער אין לובלין און אין ווילנע.

די ווארשאווער און פראווינצער יודישע, ווי פוילישע פרעסע רופט זיך זעהר ווארים אב וועגען ראטבוים'ס שאפונגען.

לעצטענ'ס האט זיך ראטבוים קונה שם געווען מיט זיינע 3 זעהר אריגינעלע אויפפיהרונגען—אלס רעזשיסער— אין דער ווילנער טרופע: „שווארצע געטא", „ברויטמיהל" און „200.000", וועלכע זענען אויך געוויזען געווארען אין טשענסטאכאוו.

די אויסשטעלונג, וועלכע וועט זיך געפונען אין פראנט־לאקאל, 2 אלעע 43, ווערט איינגעארדענט דורך א גרופע היגע זעהר אנגעזעהענע געזעלשאפטליכע טהוער.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון ציוניסטען־רעוויזיאניסטען.

פערגאנגענעם שבת - צו - נאכט איז פארגעקומען אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע די אלגעמיינע פערזאמלונג פון די היגע ציוניסטען־רעוויזיאניסטען. די הויפט־פראגע פון טאג־ארדנונג ארום וועלכער עס האבען זיך געפיהרט לייִדענשאפטליכע ויכּוחים, איז געוועזן די פראגע וועגען ארויסטרעטען פון דער ציוניסטישער לאנדעס־ארגאניזאציע. קיין שום רעזאלוציעס זענען נישט אנגענומען געווארען, היות 50 פראצ. איז געוועזן פאר'ן ארויסטריט און 50 פראצ. געגען ארויסטריט.

צווישען אנדערע זענען אויך בעהאנדעלט געווארען פערשידענע וויכטיגע פראגען און עס איז בעשלאסען געווארען צו דינגען א לאקאל, פאר וועלכען עס איז שוין דא דער געהעריגער פאנד. אזייגער 1 ביינאכט איז די פערזאמלונג געשלאסען געווארען.

„אונזער קולטור".

ביי אונז אין שטאדט ווײלט איצט דער רעדאקטאר פון צוויי מאנאטליכען זשורנאל „אונזער קולטור", דער מחבר פון דעם לעצטענס דערשינענעם בוך „וואס לערנט אונז קהלת", י. ד. ווייס פון ביאליסטאק.

דער ציעל פון זיין רייזען און זיין קומען קיין, טשענסטאכאוו איז צו פערשפרייטען די געדאנקען פון זיינע אויסגאבען.

די אויסגאבעס זענען אין א מאדערנעם פיינעם סטיל בעארבייט, אז יעדען איינעם זאל זיין פערשטענדליך די קוועלען פון ת נ ך און ת ל מ ו ד.

יעדער איינער קאן דארט געפונען דעם אמת'ן בעגריף פון דעם בערוף י ו ד, סיי דעם אינהאלט און סיי דעם זין.

ס'איז ווערט זיינע שריפטען זיך צו ערווערבען.

וויכטיג פאר די גאסען:
סטראזשאצקא, פילסודסקי, אגראדאווא, נארוטאוויטשא און אלעע!
דער ניי־געעפענטער שוך - ווארשטאט
M. Berliner, Strażacka 5
פראנט
נעמט אן בעשטעלונגען און אלערליי רעפעראציעס פון די בעסטע סחורות, סאליד און ביליג.
די סחורה און די ארבייט איז גאראנטירט

נאָטיצען פון אַ לעזער.

די טעג האב איך אדורכגעקוקט דעם קאטאלאג פון די ביליגע ביכער פון איינעם פון די ווארשאווער פערלאגען, וואו ס'געפונען זיך אלערליי ביכער, וועלכע איהר זאלט נאר נישט ווילען. ביכער אריגינעלע אין יודיש פון אלטע אדער נייע שרייבער, עכטע פערל פון דער וועלט־ליטעראטור, איבערזעצונגען פון די בעסטע ווערק, בעלעטריסטיק און פאעזיע, היסטאריע און לעהר־ביכער, אלץ צו האלבע פרייזען, שפאט ביליג.

האב איך גראד אויסגעקליבען איין בוך: ש. איזבאן „מאסען".

וואס עפיס דאס בוך? כ'ווייס אליין נישט! וועגען דעם בוך האב איך ביז איצט גארנישט געהערט, וועגען שרייבער אויך זעהר ווייניג. ס'דאכט זיך, אז נאר דערפאר האב איך זיך געלאזט איינשיקען דאס בוך און נישט קיין אנדערעס.

און גראד האב איך געטראפען אויף א גוט בוך, וואס איז פאר אונז טשענסטאכאווער בעזונדער אינטערעסאנט. ש. איזבאן איז א יונגער תל־אביב'ער שרייבער. פון וואנען ער שטאמט, צי ער איז געוועזן אין טשענסטאכאוו, צי נישט, דאס ווייס איך גישט. דער פאקט אליין, אז אין א גרויסער טייל פון בוך ווערט געשילדערט טשענסטאכאוו, איז זעהר אינטערעסאנט.

טשענסטאכאוו האט נאך קיין יודישען שרייבער נישט געגעבען קיין שטאף, זי איז כמעט אין דער יודישער ליטעראטור נישט דערמאנט און אט האט זי געפונען איהר „גואל".

באלד פון אנפאנג לעזט זיך דאס בוך זעהר שפאנענד, מיט א פערכאפטען אטעם. עס בעהאנדעלט די צייט פון דער רוסישער רעוואלוציע אין 1905.

דער פאטער פון העלד איז געוועזן א יוד א נגיד, אן אנגעזעהענער סוחר מיט גיטער און מיהלען. א גרויסער בעל־צדקה, די קינדער האט ער אוועקגעשיקט שטודירען קיין אויסלאנד און אליין האט ער זיך פערנומען מיט די געשעפטען. וואס אמאל איז ער געווארען אלץ פרומער, אבער דאביי געווען פער'מרה־שחורה'ט, ס'האט איהם פערפאלגט עפיס א געהיימער כח, עפיס א סוד, וואס האט גענאגט זיין געוויסען. ער איז קראנק געווארען און ווען ער האט געזעהען, אז ס'דערנעהנטערט זיך זיין לעצטע מינוט, האט ער געבעטען, מען זאל איהם נישט מספיד זיין און ביים אראבלאזען דעם ארון אין קבר אריין זאל מען איבער איהם אויספיהרען די ארבע מיתות בית־דין.

אין שטאדט האט מען נישט געקענט תופס־זיין, פארוואס ער אליין האט אויף זיך אזא שווערען פסק ארויסגעגעבען אבער בעת דער קבורה האט מען אויסגעפיהרט זיין פערלאנג.

שפעטער איז מען געוואויר געווארען פון דעם קליינשטעדטעלדיגען רופא אז דער פערשטארבענער האט געברענט אויף דער וועלט אן'אונגעזעצליך קינד.

נאכ'ן פאטער'ס טויט איז יוסף געקומען אהיים צו דער מאמען. פערלאזט די סטודיעס אין רוים וואו, ער האט געזאלט ענדיגען מעדיצין. די לופט אין דער שטאדט פון קאטעדרעס, קלויסטער און נזירים האט איהם געשטיקט. דארט איז ער געוועזן ווייט פון יודען און יודישקייט און עס האט געבענקט צו זיין שטאם. אין דערהיים האט יוסף איבערנומען די מיהל און געפיהרט די געשעפטען נאך זיין פאטער.

יוסף פערליעבט זיך דערווייל אין רעבעקא'ן, א רייצענד־שענע טאכטער פון זיין פעטער. די מוהמע שטעלט זיך אבער אקעגען, האלטענדיג דעם שידוך פאר נישט פאסיג, צוליעב דעם פלעק, וואס יוסף'ס פאטער האט געבראכט אויף די משפחה.

יוסף איז א שטענדיגער איינגעהער ביי רעבעקא'ן. אין איהר סאלאן פלעגען זיך תמיד צונויפקומען פערשידענע יונגעלייט. דא האט יוסף בעקענט בארקינ'ען, א יונגען פייערדיגען בחור, איבערגעגעבען דער „בעוועגונג", אויסער סאציאליסט איז בארקין אויך א „העלענער".

ער זוכט א סינטעז צווישען דער יודישער און אלט־גריכישער קולטור. ער טרוימט פון א פעראייניגונג פון צוויי ראסען, יודישע קולטור פון גייסט און גריכישע קערפער קולטור. ער איז עוסק אין ניטשען, מארקס'ן און לאסאל'ן.

אויף יוסף'ן האט בארקין געהאט א גרויסען איינפלוס. ער איז אריין אין דער בעוועגונג און געווארען טעטיג. יוסף דערקענט נייע וועלטען, ער וויל בעפרייען די מענשען. ער פאהרט ארום איבער שטעדטלעך לשם פראפאגאנדע.

צוזאמען מיט א גרופע חברים פאהרט ער קיין טשענסטאכאוו, מען ריכט זיך ס'זאל עפיס פארקומען. אבער ביים ערשטען פריוו פון א מיטינג האט זיך אין דער מענשען־מאסע אריינגעריסען א פאליציי־פאטרול אויף פערד און מיט די ביקסען צוטריבען דעם המון. אויך יוסף איז דארט געוועזן, ער איז אריין אין א זייטיג געסעל און א דערשלאגענער געגומען שפאנען, נישט וויסענדיג ווי אהין, דער פאקט האט איהם אבער נישט אריינגעווארפען אין פערצווייפלונג נאר פערקעהרט, זיין גלויבען האט זיך נאכמעהר צעוואקסען.

דא אין טשענסטאכאוו שטעלט אונזער מחבר פאר א רייכע גאלעריע פון טיפען. מאדאם פעלץ מיט איהר מאן, די „פרעהליכע גאבריעלא", וואס איז געווארען אריינגעצויגען אין דער „בעוועגונג", די עפיזאדישע געשטאלט פון גאבריעלא'ן איז זעהר טראגיש און ריהרענד און מאכט א טיעפען רושם אויפ'ן לעזער.

פון טשענסטאכאוו קומט יוסף נאך ווארשא, וואו ער ווערט ארעסטירט און פערמשפט אויף אייביגע שווערע קאטארגע.

א זעהר אינטערעסאנטער ראמאן, וואס לעזט זיך פון אנפאנג ביז'ן סוף מיט א פערכאפטען אטעם. ווען נישט די ביליגקייט פון די יודישע ביכער וואלט מען פון דעם בוך ווייניג געוואוסט, עס וואלט אונז נישט אנגעגאנגען א יונגער יודישער שרייבער; א שרייבער ארויף, א שרייבער אראב, מיר האבען דאך דאס מין אזוי פיעל. דערווייל שטעלט דאס בוך מיט זיך פאר א גרויסען ליטעראַרישען ווערט. עס איז גלאט ווערט בעגריסט צו ווערען דער פאקט אליין, וואס טשענסטאכאוו איז אריין אין א יודישען בוך (נישט אבשטעלענדיג זוך אויף די אויטענטישקייט פון די פאקטען). עס איז ריכטיג ווערט מ'זאל עס לייענען.

יל"ק.

בעקאנטמאכונג.
מיר טיילען מיט אונזער ג' קונדשאפט, אז פון 11 פאזדזיערניק ד. י. איז אונזער
לעדער־געשעפט איבערגעטראגען געווארען אין
אלטען מארק 22 № (פראנט־געוועלב)
וואו עס איז פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל
פון אלע מינים הארטע און ווייכע לעדער
און אלערליי שוסטער־צודאטען צו קאנקורענץ־פרייזען.
מיר פערזיכערן די בעסטע און רעיעלסטע בעהאנדלונג און עמפפעהלען זיך
פירמא שלינגבוים און יעשאנאוויטש
אלטער מארק 22 №

צום ווינטער = סעזאן 1931=32!
איז דאס פוטער=געשעפט
פון מיכאל איידעלמאן
פילסודסקי 5, פראנט ערשטער שטאק, טעל. 305
פערזעהען מיט א גרויסען אויסוואהל פון אלערארט פוטער - סחורה און איינצעלנע פעל, בלאמען.
פערטיגע דאמען און מענער = פעלצען.
אין מיין ערשטקלאסיגען קיזשנער־ווערקשטעל ווערען אויסגעפערטיגט אלערליי בעשטעלונגען, שנעל, רעיעל, לויט די נייעסטע מאדען, אונטער מיין פערזענליכער אויפזיכט.

קאלאשען און שניעגאווצעס
פון די פאלגענדע מארקען:
Tretorn Gentleman Szwajget Wudeta
Pepege Rezinotrust Rigawar Ordal
שוין אנגעקומען.
הורט אלץ צו פאבריקס = פרייזען. דעטייל
אויך א גרויסער אויסוואהל פון אלערליי שיכווארג.
ז. לאנגנער, 1 אלעע 10 №

צוליעב ליקווידאציע
גענצליכער אויספערקויף!
דאס בעוואוסטע פוטער=געשעפט
פון די געבר. קעלציגלאווסקי
און בערקאוויטש פילסודסקי 9 № אין הויף,
מאכט בעקאנט, אז דאס געשעפט ווערט ליקווידירט און דער גרויסער לאגער פון אלערליי
פוטער־סחורות ווערען גענצליך אויספערקויפט.
נוצט דעריבער אויס די געלעגענהייט און איהר קענט קויפען צו אויסערגעוועהנליכע ביליגע פרייזען.
געדענקט די אדרעס און איילט אייך צו, וכל הקודם זכה!

מ. ש. הירש'ס בעקאנטע חדר־שולע ווארשאווסקא 8
ווי די געאכטעטע העברעאיש לעהרערין פעדאגאגין פרל. ב. הירש האט איבערנומען די לייטונג פון העברעאיש און היסטאריע, נעמט נאך צו תלמידים פון חדש חשון פאר אנפענגער ביז גמרא. פר"ל ב. הירש גרינדעט אויך העברעאיש־רעליגיעזע נאכמיטאג־טעכטער־קורסען.

צום ווינטער סעזאן!
דארפט איהר האבען א דאמען אדער א מענער פעלץ אדער אנדערע פוטער־ארבייט? — בעשטעלט נאר אין דער לאנג־עגזיסטירענדער פירמע
פון ה. זשעלינסקי אלעע 10
מיר נעמען אן פון אייגענע און אויך פערטרויטע סחורות.
היות ווי פוטער=ווארג איז הייגט ביליג האבען מיר אויך רעדוצירט דאס ארבייטס = לוין!
רעיעלע בעהאנדלונג מיר מאכען פון אלט—ניי! שנעלע אויספיהרונג.
איילט אייך דעריבער און מאכט אייער בעשטעלונג נאר אין דער פראצאווניע פון
ה. זשעלינסקי, אלעע 10 און איהר וועט זיין צופריעדען.

FUTRA
wszelkiego rodzaju po cenach przystępnych
poleca na bieżący sezon
Maurycy KORNBERG
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TEL. 259.

אַכטונג!
וויכטיג פאַר די ה"ה הויז=בעזיצער

28 UL. N. MARYIPANNY (10)

מעלדע - סטעמפּלען,
הויז=שילדען, וואוינונג=נומערן

לויט מאַגיסטראַט-פאַרשריפטען בעקומט מען אין
גראַוויר = אַנשטאַלט
ש. שטשעקאַץ, 2 אַלעע 28.

צוליעב דעם וואָס מיר האָבען פאַרבעסערט מיט נייע טעכנישע מיטלען מאַכען מיר צו זעהר ביליגע פּרייזען. 6 פּאָסט-קאַרטען רעטושירטע מיט א קל. פּאָרטרעט אָדער אַן'אַלבום צוזאַמען פאַר 5 זל. — 12 פּאָטאָגראַפיעס 2.35 שילער און אַרבייטסלאָזע האָבען א הנחה. פערהאַן קאָסטיומען אין פּאָטאָגר. אַנשטאַלט „נאָוואָשטש", קראַקאָווער 6 נויטיג א לערן-מיידעל.

Koncesjonowane Półroczne Kursy Buchalteryjno-Handlowe

pod kier Inż. comm. H Spitza i abs. W S. H. S. Markowicza komunikują, że wykłady rozpoczną się 3-go listopada w gmachu Gimn. Żyd. Dąbrowskiego 7.

Zapisy nadal — ul. Piłsudskiego 13 (II br I piętro.)

Pranie kołnierza z połyskiem tylko 14 gr. koszuli dziennej 50 gr. garnituru 5 zł. palta 4 zł. sukni 2.50 swetra 1.50

Chemiczna pralnia i bielizny „Jadwiga" Strażacka 17.

Zakład fryzjerski
p. f. J. SLIWKA
Aleja 16

ma zaszczyt zawiadomić Sz. Panie, że do salonu damskiego zaangażowany został wybitny fachowiec z Warszawy, który wykonywuje wszelkie czynności fryzjerskie: czesanie, ondulacje, farbowanie włosów Henną na wszystkie kolory itp.

געזעלשאַפט „אַרבייטער=היים"

זונטאַג, דעם 25-טען אָקטאָבער פּונקטליך 8 אָווענד קומט פאָר אין זאַל פון די עוואַנגעליקער, אַלעע 14

אַ פאָרלעזונג פון ח' זרבבל

א. ד. ט. „צווישען סאָוויעטישען ציוניזם און רויטער אַסימילאַציע".

בילעטען צו 50—75 גר. אין לאָקאַל פון ארב.-היים ווארשאווער 5

בעקאַנטמאַכונג.

איך מאַך בעקאַנט, אַז מיין
גראַוויר=אַנשטאַלט
פיהרט אויס:
גומי-און מעשענע סטעמפּלען, מאָנאָגראַמען, דרוק-קלישען, שאַבלאָנען, עמאַלירטע שילדען און פולשטענדיגע איינריכטונג צו שטאַנצען בלעך, צעלולאָיד, זייף, לעדער, פּאַפּיר א. א. וו.

סאָלידע אויספיהרונג און צו ביליגע פּרייזען.
ש. י. בראַנדיס, 1-טע אַלעע 12.

בעמערקונג: פאַר די הויז-אייגענטימער מעלדע-סטעמפּלען און וואוינונגס-נומערן, לויט פאָרשריפט.

SZKOŁA TAŃCÓW

baletm. **K. KOSTECKIEGO**
w lokalu własnym **Waszyngtona 6**
uczy Ostatnie Nowości sezonu „Pcumba" Tango-argentino, Fox-Stop, Walc-boston i inne, w kompletach i pojedynczo.
Zapisy na kursy I - II - III - Mazura codz. od 10 rano do 9 wiecz.
פּראַקטישע לעקציעס יעדען שבת 8 אָווענד
לעצטע מוזיק-שלאַגערס. פאַר פרויען—הנחה.

בקיצור...

מיט אומגעדולד ווערט ערוואַרט די גרויסע ישועה, וואָס מיר וועלען בעקומען פון דעם ניי-געשאַפענעם קאָמיטעט פאַר אַרבייטסלאָזע, נאָר — נאָר ביז וואָס וועט, מוז אַלץ בלייבען שאַ, שטיל, ווארום טאָמער וועט מען מפרסים מאַכען פאַר דער צייט קען נאָך חלילה עפּיס קאַליע ווערען...

אָבער אַז מען אַרבייט, און טאַקי זעהר געשמאַק איז א פאַקט.

פון דער צייט אַן זייט דער קאָמיטעט איז געשאַפען געוואָרען זענען שוין אָבגעהאַלטען געוואָרען עטליכע זיצונגען און מען האָט געשמאַק געאַרבייט ביי די וואַהלען, אַזוי, אַז כמעט אַלע בענקלעך פון פּרעזעסען, וויצע פּרעזעסען, סעקרעטאַרען, עקזעקוטיוון, און פּרעזעסען פון עקזעקוטיוון און כדומה מהני מילי מעליותא — זענען שוין כמעט ווי פערענדיגט און איצט הויבט זיך שוין אָן די פּאַקטישע אַרבייט, און — און זייט געדולדיג פּרנסה'לאָזע יודען, אַלץ וועט זיין כשורה, וואָס? ווען? ווער? איילט אייך נישט, אין דער ריכטיגער צייט וועט מען אייך צוויסען טהון, מען וועט אייך שפּייזען מיט — א קאָמוניקאַט...

די אַסימילאַטאָרען, וואָס האָבען צוריק אויפגעהויבען די קעפּ, האָבען לעצטענס אָבגעהאַלטען א צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא, און עס איז שטאַרק געלויבט געוואָרען זייער טעטיגקייט, דהיינו: זייער עובדה איז די יודען צו אַסימילירען אַז מען זאָל נישט רעדען קיין אייגענע נאַציאָנאַלע שפּראַך, און מיט צופרידענהייט ווערט קאָנסטאַטירט, אַז כמעט אַלע יודען רעדען נישט קיין יודיש (וועגען העברעאיש איז דאָך מאן דכר שמי').

טאָ פרעגט זיך, צו וואָס עקזיסטירט א ספּעציעלע אַסימילאַטאָרישע פּאַרטיי, אַז פון זיך אַליין ווערט שוין די זאַך געטהון, אָט למשל קומט מיר אויס צו זיין אויף פערשידענע פערזאַמלונגען און איינע פון הונדערט ווערט געפיהרט אויף יודיש, די איבעריגע אַלע אָן אויסנאַהם ווערען געפיהרט אויף פּויליש, זאָגאַר אונזערע פּאַטענטירטע נאַציאָנאַלע לידער וואָס פּרעדיגען נאַציאָנאַלע קולטור, נאַציאָנאַלע אויפלעבונג אין אונזער אַלטער נייער היים שעמען זיך און ווילען בשום אופן נישט פיהרען די זיצונגען אויף יודיש.

בראַוואָ, אַסימילאַטאָרען, אייער אידעע ווערט פערווירקליכט, נישט דורך אייך נאָר דוקא דורך די יעניגע, וועלכע איהר האַלט פאַר אייערע געגנער, היינו דאמרי אינשי: זכו — מלאכתם נעשית על ידי אחרים...

עס ווערט אויסגעאַרבייט א פּראָיעקט, אַז מען זאָל קענען איינזעצען בעלי חובות, וואָס וועלען נישט בעצאָהלען זייערע שולדען.

ענדליך איז צווישען די אַלע פּראָיעקטען, וואָס ווערען לעצטענס פאַבריצירט כאָטש איין פּראָיעקט א גוטער.

כסדר איז מען מזכה די סוחרים מיט שטייער הנחות פון וועלכע דער אָטעם ווערט פערכאַפּט, אָבער מיט דעם לעצטען פּראָיעקט ווערט מען דאָך ממש אויפגעריכט, מען וועט זיך נישט דאַרפען ברעכען דעם קאָפּ צו בעצאָהלען, מען וועט איינזעצען אין טורמע און מען וועט בעקומען צו עסען אויף די הוצאות פון דער מלוכה, ווען מען וואָלט נאָך אויסגעבעסערט דעם פּראָיעקט, אַז צוזאַמען מיט די סוחרים זאָל מען אויך מיט איינזעצען די פאַמיליע, וואָלט עס געווען דער בעסטער פּראָיעקט פון אַלע פּראָיעקטען...

צוליעב'ן געזעץ, אַז קיין זעלבסטמערדער וועט מען נישט בעגראָבען, האָפט מען, וועט די זעלבסטמערדער מגפה אויפהערען.

ווי מען שמועסט, קלויבען זיך א גאַנצע רייהע סוחרים (צוקונפטיגע זעלבסטמערדער) אַריינצוטראָגען א פּראָטעסט געגען דעם דאָזיגען פּראָיעקט, זיי טענה'ן אַז איינס פון די ביידע, אָדער מ'זאָל זיי געבען די מעגליכקייט צו לעבען, אָדער ווען דאָס איז נישט מעגליך, זאָל מען כאָטש זיי לאָזען שטאַרבען מיט א העלדען טויט.

סמאַל.

דער אורטייל אין פּראָצעס פון דער געוועזענער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען דעם אורטייל אין דעם פּראָצעס פון דער געוועזענער פערוואַלטונג פון דער קראַנקען-קאַסע, וועלכע איז געוואָרען אָנגעקלאָגט דורך דעם געוועזענעם קאָמיסאַר פון דער קראַנקען קאַסע אין איהם בעליידיגען.

דאָס געריכט האָט די פערוואַלטונג אַנערקענט פאַר אונשולדיג, פעסטשטעלענדיג גלייכצייטיג דעם אמת, אַז די פריהערדיגע פערוואַלטונג האָט נישט בעשלאָסען צו נעמען 5 זל. פאַר א לעגיטימאַציע ביכעל פון דער קראַנקען קאַסע.

ערעפנונג פון באָקס-סעזאָן.

דער יודישער טורן-און ספּאָרט-פעראיין עפענט דעם הייריגען באָקס-סעזאָן מאָרגען שבת 8 אָוונד אין אייגענעם זאַל.

צו דעם צוועק האָט ער איינגעלאַדען אַלס געגנער פאַר זיינע מיטגלידער דעם ערשטקלאַסיגען קאַטאָוויצער פּאָליצייאישען ספּאָרט-קלוב, וועלכער בעזיצט די בעסטע פּוילישע באָקסער.

די אויבענדערמאַנטע קאָמפען האָבען אַרויסגערופען ביי די באָקס-ליבהאָבער א גרויסען אינטערעס. עס איז צו האָפען, אַז די באָקסער פון יודישען טורן און ספּאָרט-פעראיין וועלען אויך דאַסמאָל העלדיש פערטיידיגען זייערע פאַרבען.

איינלאַדונגען צום מזרח-יריד אין תל-אביב.

א רייהע היגע פירמעס האָבען בעקומען צוגעשיקט שריפטליכע איינלאַדונגען פון דער פּויליש-ארץ-ישראל'דיגער האַנדעלס-קאַמער, צו דעם מזרח-יריד, וועלכער וועט קינפטיגעס יאָהר איינגעאָרדענט ווערען אין תל-אביב.

צו דער איינלאַדונג זענען אויך ביי-געלעגט רעקלאַמען - פּראָספּעקטען פון יריד און איניגע אייראָפּעאישע שפּראַכען.

וויכטיגע זיצונג פון האַנדווערקער-קאַמער.

אויף דער זיצונג פון דער האַנדווערקער-קאַמער, אויף וועלכער עס איז בעהאַנדעלט געוואָרען די אַזוי וויכטיגע פראַגע וועגען די געפּסל'טע 63 עקזאַמענס פון היגע האַנדווערקער מעהרסטענס שניידער און מעהרסטענס יודען, אַנוועזענד זענען געווען די היגע ראַטמענער די ה"ה קאַץ פון די יודישע און מושאָל פון די פּוילישע האַנדווערקער.

עס האָט זיך געהאַנדעלט אין דער עקזיסטענץ פון 63 האַנדווערקער, וועלכע פיהרען שוין מעהרערע יאָהרען זייער ווערקשטאַטען.

א בריעף אין רעדאַקציע.

חשוב'ער ה' רעדאַקטאָר!

כ'בעט זעהר אָבגעבען אַנ'אָרט אין אייער וו. צייטונג פאַר פאָלגענדער ערקלערונג:

פון צייט צו צייט שרייבט אין דער „טשענסטאָכאָווער צייטונג" איינער, וועלכער שרייבט זיך אונטער „ל. קאַפּינסקי".

אַזוי לאַנג ווי ער האָט געשריבען וועגען פערשידענע ענינים, האָט עס מיך נישט געאַרט, אין לעצטען נומער אָבער, בעת אין זיין אַרטיקעל אונטער'ן טיטעל „מיט וואָס ערקלערט זיך דאָס?" ווערען שוין אָנגעגריפען מיינע נאָהנטסטע חברים בין איך שוין, געגען מיין ווילען, געצווינגען צו ערקלערען, אַז איך האָב דערצו קיין שום שייכות נישט.

דאַנקענדיג אייך, געעהרטער הער רעדאַקטאָר, פאָראויס, פערבלייב איך מיט גרויס כבוד

לייב קאַפּינסקי.

אכטונג יוגענד!

אין קורצען קומט פאָר א גראַנדיעזער „ווייס-בלויער" באַל.

פּרטים אין קינפטיגען נומער.

מאָדערן און נייצייטיג איינגעאָרדענטער האַנדעלס - הויז א. נ.

„Maison Higjena,,.

אין אונזער שטאָדט האָט געמאַכט א גרויסען רושם דער ניי - איינגעאָרדענטער, לויט'ן לעצטען וואָרט פון דער טעכניק, האַנדעלס-הויז א. נ. „Maison Higjena"

די דאָזיגע פירמע האָט ביז איצט פערנומען א בעשיידענעם לאָקאַל אין דער 2-טער אַלעע 29, איצט אָבער האָט זי זיך איבערטראָגען אין א בעדייטענד גרעסערען לאָקאַל, וועלכער אימפּאָנירט מיט זיינע מאָדערנע איינאָרדנונגען, אין קאָשציושקי 13, וואו עס איז פריהער געווען די אויטאָ-אַגענטור פון די ברידער יונג.

די לייטונג פון דער פירמע, נישט אָבשרעקענדיג זיך פאַר דער שווערער צייט, האָט בעשלאָסען ספּעציעל צו לעגען אַכט אויף ביליגקייט און צוגענגליכקייט פון די פּרייזען, אַרויסגעהענדיג פון שטאַנדפּונקט, אַז די געזונדסטע יסודות פון האַנדעל — איז א גרויסער אומזאַץ ביי מינימאַלע פּערדינסטען.

א דאַנסינג פון „וואַרטאַ".

מאָרגען, שבת ד. 24 ד. ח. קומט פאָר, אין הייריגען סעזאָן, דער ערשטער דאַנסינג אין נייעם לאָקאַל פון ספּאָרט-קלוב „וואַרטאַ", קאָשטשושקי 16 (געוו. פאַבריק „אייראָן").

דער לאָקאַל מאַכט נאָכ'ן רעמאָנט א הערליכען איינדרוק. עס איז אַנגאַזשירט א ערשטקלאַסיגער אָרקעסטער און עס איז צו האָפען, אַז דער עולם וועט גוט פערברענגען עטליכע שעה.

יודישע רעליגיעזע אַרבייטער-פּאַרטיי „פּועלי אגודת ישראל"

טשענסטאָכאָו, וואַרשאַווער 17.

מעלדונג.

דערמיט מעלדען מיר אַז ביי אונזער אָרגאַניזאַציע האָט זיך געגרינדעט א יוגענד-גרופּע, וואָס פערנעמט זיך הויפּטזעכליך מיט קולטורעלע ענינים. עס איז טעגליך טעטיג דער לעזע-זאַל, ביבליאָטעק, שאַך-קלוב אא"וו. יעדען מוצש"ק ווערען איינגעאָרדענט דיסקוסיע-אָוועגדען אויף פערשידענע טעמעס. עס ווערען טעגליך געלערנט פערשידענע למודים דורך געניטע פּעדאַגאָגען: זונטאַג 7.30 אָוועגד—מוסר, מסלת-ישרים, זונטאַג 8.45—תהלים, דינסטאַג—גמרא מיטוואָך—קצור שלחן-ערוך, דאָנערשטאַג—משניות שבת, פרייטאַג-צונאַכטס 7.30—מדרש תנחומא אין הלכות שבת. שבת-בייטאַג 2.30 נאָכמ.—חומש.

יודישע עלטערן! ווילט איהר אַז אייערע קינדער זאָלען נישט ווערען פערפרעמדט ווערען פון יודישען גייסט? גיט אכטונג אַז זיי זאָלען בעזוכען די שעורים.

די פערוואַלטונג

היינט פרייטאָג צום לעצטען מאָל
NOCE MIŁOSNE
אין דער הויפּט-ראָל: אַלפרעד אַבעל.

מאָרגען שבת—פּרעמיערע!
זשאַן זשילבערט, קאָנראַד נאַגעל,
עלעאָנאָר באַרדמאַן
אין דער פרייער איבעראַרבייטונג פון טאָלסטאָי'ס „לעבעדיגען מת"
ODKUPIENIE
רעזשי: פּרעד ניבלאָ.

„Grand-Kino"
קאָשטשושקי גאַס.
לעצטער סעאַנס 9.30 אָוו.
געוועהנליכע פּרייזען:
קרזעסלאָ 1 זל. און 1.20
באַלקאָן 1 זל.
לאָזשע 1.50 און 2 זל.

היינט דאָס נייעסטע פּאַריזער קונסטווערק!
Jaki ojciec taki syn
פילם-פּיעסע לויט דער סצענישער ערצעהלונג פון לעאָפּאָלד מאַרשאַנד.
אין דער הויפּט-ראָל דער אונפערגלייכליכער מייסטער פון עקראַן און לעבעדיגען וואָרט
א. א. אַראָלף מענזשו
איבער'ן פּראָגראַם: „פריילין מאַניאַ". סצענע אויף א אויספלוג מיט זולאַ פּאָגאָרזעלסקאַ, א. דימשא און דאַנס כאָר. צום ערשטען מאָל אין טשענסטאָכאָו „מויז מיקי" אַמעריקאַנער געצייכענטער איינאַקטער.
איינצעלהייטען אין די אַפישען און פּראָגראַמען.

Teatr „ODEON"
אַלעע 27.
לעצטער סעאַנס 10 אָוועגד.
אויפ'ן 1 סעאַנס קרזעסלאָ 1 זל.

פון היינט ווערט דעמאָנסטרירט דער לאַנג-ערוואַרטעטער דורך אַלע קינאָ-ליבהאָבער, מעכטיגער פילם
פילם וועגען וועלכען אַלע רעדען פילם וועלכען קיינער וועט נישט פערגעסען
הערליכע דראַמע פון אונגעוועהנליכע איבערלעב-נגען אַט.
Walka w podziemiach
וואו עס טרעטען אויף צום ערשטען מאָל אין קלאַנג-פילם קאַרלאָ אַלדיני און זיגפריד אַרנאָ.
חוץ דעם הערליכע קלאַנג-צוגאַבען און „פאַקס"-אַקטואַליטעטען פון דער וואָך.

ערשטער מוסטערהאַפטער קלאַנג=קינאָ
Nowości
אַלעע 12
לעצטער סעאַנס 9-30 אָוועגד.
היינט און ווייטערע טעג.

צי וואָס דאַרפט איהר געהן אין גרויסאַרטיגע געשעפטען און צאָהלען טייערער, ווען איהר קענט ביי אונז בעקומען ריין-וואָלענע סוועטערס צו ביליגע פּרייזען.
וואו? אין געשעפט פון ז. גליקסמאַן אַגראַדאָווא № 13

Redaktor: Izrael Płockier Wydawca B. Bocian Druk. B. Bocian, Aleja 6